

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

(Handwritten) List
No.

Columbus, S.

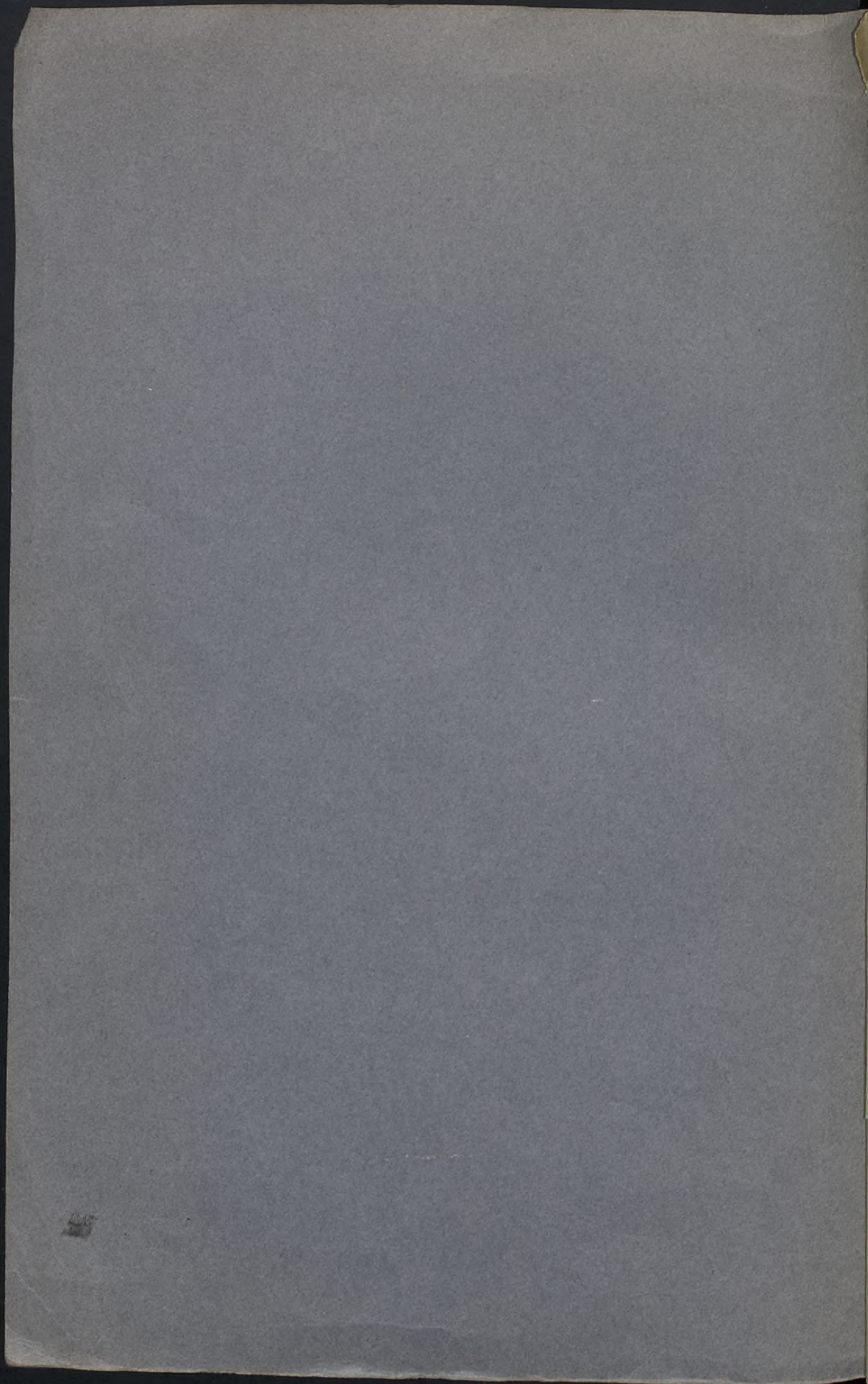
Mil. Roo eller Roo-Mil.

Wtz. af C. Eichhorn.

1856.

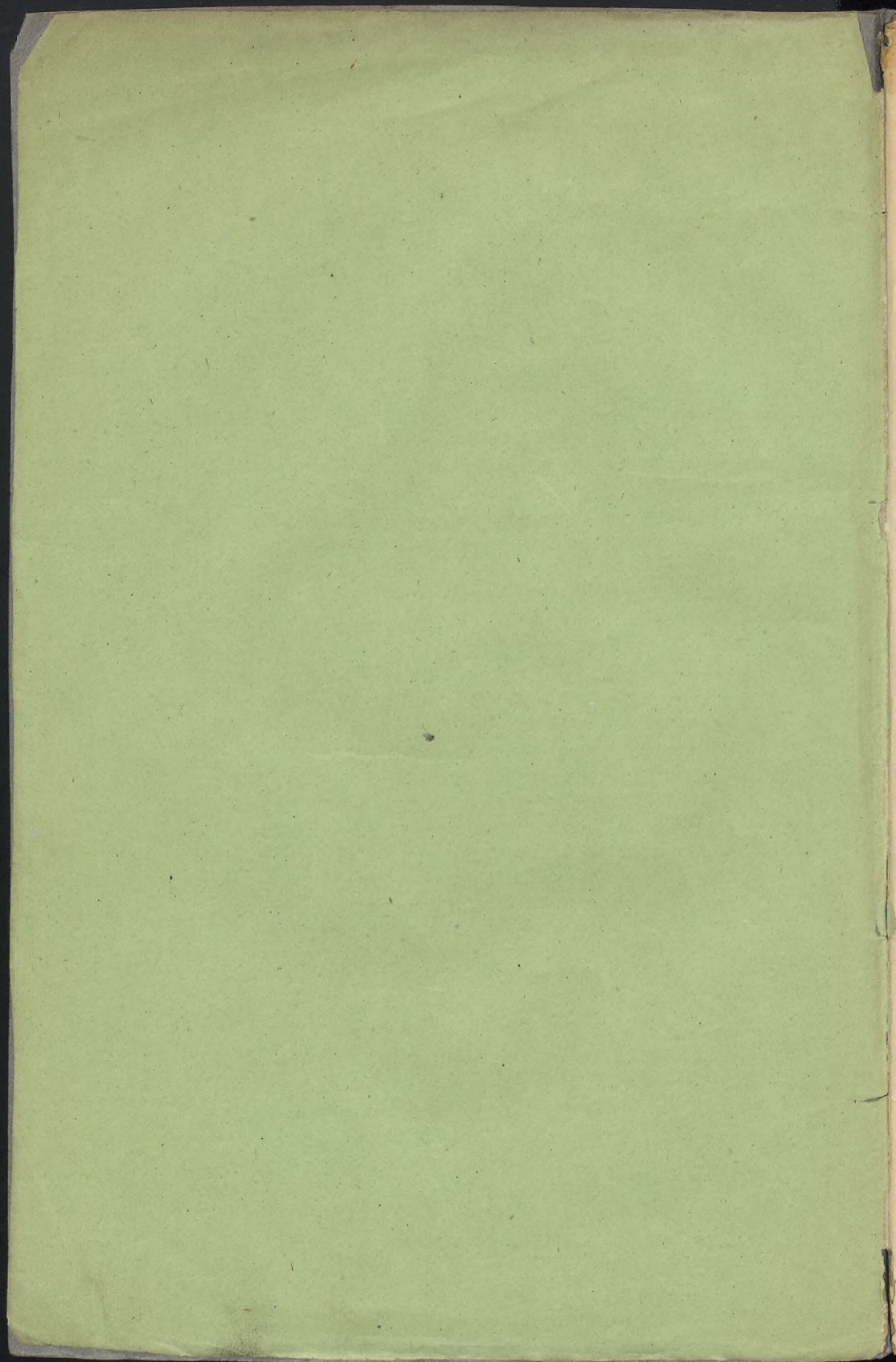
(No.) Lit.
So.

Columbus

Mil - Roo

MÅL-ROO ELLER ROO-MÅL,

BESTÅENDE AF

ALLEHANDA ROLIGE FRÅGOR OCH SVAR, SNACK
OCH SAGOR, PUSSEER OCH ÄFVENTYR,
SPRÅK OCH KORTVILL,

SAMLADE

AF

SAMUEL COLUMBUS.

EFTER HANDSKRIFTER UTGIFVEN

AF

C. EICHHORN.

UPSALA,
TRYCKT HOS J. SUNDVALLSON, 1856.

MÄL-ROO ELLER ROO-MÄL

RESKREDE AF

ALLERHÖJST NÖJDE FRÄGOR OCH SVAR, SÄLVE

OCH SÄGON, FUSSEB OCH AFVÄNTAR

SPÄK OCH KORSTILL

Lustigt tahl och nyttig gerning

Ähr vår bästa tijdz förährning.

Som hvarken kiött ell' bröd är smakligt uthan Salt,
Så är och Lustigt skiämt ett Specerii bland alt.

1771

SÄLVE FÖRÄGARE

STEN KÄRSTEN ETCETERA

E. HENRIK

1771

STEN KÄRSTEN ETCETERA

Hung Göstaff Adolph fick een gång sij, en Finne satt och brynade sin värja, och frågade honom, hvad han gjorde. Svar: Mina lijpa rappire, mina lakta moron.

När Finnarna kommo högt op i Tyskland, op om Ingolstat, München, hufvud Stan i Beyern, långt på andre sijdan om Donau-Strömmen till Boden Siön (Lacus Bregantinus, Lemanus), frågade dee, om det var långt till Rom.

Fremmande Nationer undra på, att i Sverige gåå manfolck ock qvinfolck tillijka i Badstuga. Derom förtällies ett sådant Exempel: En hollendare ville een gång gå i Badstuga i Sverige på landet; och som där är maner at kläda af sikh i BadstuSvalan ock gå så nakot in i Badstugan medh een löfqvast för sikh, gjorde Hollendaren så och, som han såg dee andre giöra. Men när han kom i dören och fick sij så mycket folck der inne på lafven, glömde han af förundran at skyla sig, hoof up qvasten, svängd'n i kring och sade: O, wat folck!

En Hälländare kom een gång till Revel; ock som han hörde, att Rijkz-fältherren Wrangel, som då hade stort beröm, var där, begiärde han att få sij'n; dä blef honom bevilliat, och rätt som han hades fram till fältherren, sade han på sin Hällenska: Bin je de Wrangel, de so braf in de Sondt gegin ons Hollenders heft gevoekten? svar: Ja, ik sal wel so wesen. Holl.: Je ben en braf Mann; ik solljou en par oranje appels ver-ehren; med detsamma tog han op två Pomerantz och gaf åt Wrangel.

Gref Abraham Brahe, gref Pährs Far, har hållit sigh mycket slätt i kläder, gådt mäst klädd i Sämsk, haft ofta een Tiänare medh sigh allenast. En gång möter han een Präst, benämbd H:r Märten, Kyrckioherde i ängsiön, een lijten Sochn uthmedh Wästeråhs. grefven ville befråga sigh något medh Prästen och begynte sitt tahl med: hvadan kommer J? Prästen Svarade: Jagh kommer ifrån Moor min. grefven förtyckte sådant svar och frågade, hvem han var. Prästen: Jagh är H:r Märten i ängsiö; hvad är ni för en? Svar: Jagh är een grefve. See, gu' förlåt' Ehr, så mått' ni och håll' Ehr någorlunda som een grefve. Jagh togh Ehr för Mäster Michel Sämskmakare på Norremalm.

I konungh   tijdh vore een hoop adell, som besvärade sigh för konungen, att de intet hade nogh inkomster om åhret. Kungen Svarade, Effter at landet intet var drächtigare, han ey håller kunde mehr tyngia Bønden, ey håller öda mehr sina Cassar. Så frampt alla sku blij behällna, är bäst, att dee sträcka foten effter fällen.

I min Barndoms tijdh var een Kyrckioherde vijd Fahlun eller stora Kopparberget, som heet Mäster Pähr, en man af vackert lefverne och Stoora gåfvar; Mer brakade een sällsam frijtahlighet och ordalag. En gång Prädijkade han det Evangelium om den orätta Fogden, lämpade deth till yttersta domen; där är, sade han, Domare, som intet taar Räfskin; anklagarne: 1. lagsens Hammare, som Dunderar: förbannat vare den, som icke gör, etc., (hur tycker du om deth?) och så 2. Samvete, som kommer som dee liumske hundarna, när det sijn sitt ram; 3. Guds alvijsheet, som intet sticker under Stohl: hvilka och äre vitnen, som intet ansij Pungen; Bisittiare och närvarande: Gudz härskap och helgon, som intet kunna eller villja gee största Pungen rätt; Saker, som affömas skohla: dina gerningar ock dina ohl; och vill du icke troo migh, så gak till   ; der får du sij, det är een bättre kar än Jagh, som säger'et.

Der-före råder Jagh dig: achta grant de där Kiöttstycket, som ligger och Slarfvar i munnen på digh.

När han een gång heel vackert hade ändat sin Prädijkan och med hiertröriga, ja himmelsbevekande ord framställt vår menniskliga allgemeena Nöd, andächtig ropat Gud om Syndernas förlåtelse, väder och mehra sådant, Slöt han så: Nu bedin, hvar ock een för sikh i synnerheet, där han kiänner, Skon mäst skafver'n; hvilka ordh intet lijtet förstörde ens andacht; men det var nu så hans maner at tahla genom Metaphorer och lijknelser, ehvad han och ville föredraga.

När han en gång i Stockholm under varande Rijkzdagh hade hållit een högmässa Prädijkan, ock drottning Kierstin intet hade varit tillstädes, fick drottningen sådan begiärelse att höra hans högtberömbde Prädijkan, att hon befalte honom förnya den samma efftermiddagen. Mäster Pähr, dess Befallning till lydna, infinner sikh medh afftonsångz Prädijkan, den han begynner således: Jag står nu och ska' värma op den Kåhlen, som Jag förmiddagen i dagh kokade.

Om een Trettendag sade han i Prädijkan: det sägz, at desse tre Vijse män har varit konungar; men intet har Jagh varit medh i Cröningen; det sägz och, at dee har farit hundra mijhl; men intet var Jag medh i skiutzfähl.

Om bem:te Vijse männ tahlte han ett annat åhr så: dee söchte Christum; men hvar funne di'n? Mästro i Jerusalem? Jo där var'n. I Samaria? lijka mycket. I Tyro och Sidon? tak imoot'n. Men i Bethlehem, i det lilla, gemeena och oansenliga Bethlehem, der funne di'n. äfven så om vij ville söckja Christum, mån han skulle finnas i Stockholm? tak imot'n; i Kopparberget? Jagh troor knappt, knapt; I Stoora herrgåhlar? ganska sällan. Men vill du finna Christum igen, så gak till Bius-ås, till åhl, till Floda, hoos dhe eenfaldige Böndren; där finner du'n aldrasnarast.

Nästa Söndagen efter Trättonedagen infaller det Evangelium, huru Christi fader ock moder söckte efter Pilten,

sedan de hade saknat honom i Sällskapet, gingo så tillbaka igen till Jerusalem och funno honom där i Templet, sittjande mitt ibland dee Judiska Doctorer, lärare och Skrifflärde. där på sade Mäster Pähr: så ska' du och giöra: du ska' ha opsicht och omsorgh om din Barn ock sij efter, hvart dhe gåå, och hvadh Sällskap de vänja sig till; du ska' intet säija till gässen din, som haren säger äth Ungen sin: du har så stoor ögen som iag; du får gå, hvart du vill.

Ehuru rättfärdigt denne Mannen leide, undgek han doch icke mångens Kallhiertigheet och afvund. En gång skulle han reesa till Prästmöte, som hålles i Wästeråhs otta dagar för Mårmäss-Marknad, der Prästerskapet ifrån Wässmanlandh, Bergzlagen ock dahlarne åhrligen komma tillsammans så till att opvachta Biskopen, som och till att berådslå om Kyrckiosaker. När nu Vår gubbe och skulle reesa dijt, sade han Söndagen tillförne på Prädikestohlen vid Prädijkans ända: Jagh lär i Mårgon, vill gud, reesa här ifrån till Prästmöte i Wästeråhs; önskar, at Gudh ville i medlertijd Eder bevara, gee Eder mycken lycka ock Vällsignelssse i alla Edra vägar. Jagh veet, ni önskar vähl mig deth samma igen, doch icke alla; Jagh känner vähl Malmen.

Deth vackra Lof-Ohlet hade han, at han aldrig stogh till att kränckja med mutor. En fahlu Borgare hade giordt illa och var så fallen under andeligh och världzlig plicht. Han går först till Mäster Pähr och biuder Mutor. Han, långt ifrån att ta dem, skiämde uth min go' Borgare offentlig. Borgaren sågh, att det intet togh lagh hoos Prästen, går till een Justitie betient, biuder honom samma Mutor, hvilken straxt tar moot dem ock sedan kränker Rätten. Vår Präst kommer Söndagen der efter på Prädikestohlen, beklagar folketz fördärfvade Natur, i synnerheet dheras, som skohla skaffa andra rätt och medh sin Rättfärdigheet lysa för världen, thet dee allenast till ett skeen göra; Ty när man kommer ock biuder mutor, tar inte Pähr, så tar fullan Pähl;

(medh Pähr så mente han sig self; Pähl var Justitie betientens nampn, som togh vedh Mutorne). Saken blef ransakat, och min gode Pähl afsatt ifrån Tiensten med evig hån och Spått.

Så ofta droning Kierstin kom till Kopparberget, logerade hon hoos Mäster Pähr och hade roo af hans skiämt. En gång hade hon en skön hund, som af en Händelsse kom at gå på bordet från den ena till den andra. hvar herre presenterade honom det hälsta och det bästa, som där var, säyandes: Behagar hund et stycke steek; en ann: Behagar hund etc. När han kom till Mäster Pährs talrick, grabbade han plumpt i den späda hundryggen med sin stoor hand och sade: Behagar hund Spasser' på gålfvet.

En gång ville han upvachta droningen på Stockholms Slått; och som han, oachtat drabanternes motståndh, ville medh forss gå rad in i droningens gemak, blef der ett Strepentz af; droningen öpnar der på dören och får sij, hvad Mäster Pähr håller på ryckz och slänges med drabanterne, där åt hon log så gådt och kallade honom inn. då vände han sigh om till en drabant, som allmäst hade honom angriipit och sade: Jo sågstu, Pälle fick gå in han lell!

En gång skulle det i kyrckian lysas effter een kläckgiutare, som besofvit en Prästdotter i Alta i Helsingelandh och sedan tagit till flychten. när det nu kom så vijda, at Mäster Pähr och skulle giöra det samma, säger han: gifves Gudz försambling tillkenna, att nu lysas effter en Klockgiutare, som giutit en Klocka i alta; och hur fahn han gutit, har han satt Kläppen i Prästdottren dersammastädes.

Dalkarlar hafva af ålder haft nampn icke mindre för ett redeligt och uprichtigt folck, än för ett Stridbart. I synnerheet haa dee brukat att skiuta medh Ståhlbågar, hvar med de har giordt stoor måhn uthi Tyrannens Christierns uthdrijfvande. dehras Pijlar haa länge varit bland Sveriges vapn, och har än i droning Kierstins tijd stådt ett par dahl.

pijlar på half-örar och på tvåöhrs Slantar. I frijdztijder bruka dhe mycket att skiuta ickornar, der af dheras landh öfverflöder. En gång skiöt en dahlgässe af sin Pijl efter een Ickorre och mente, att han hade skutit fast'n vidh trä, klöf så der upp och ville taa'n. Men rätt som gässen var som högst, hoppa' Ekorn nehr. gässen sade: Vågar du, som lichten är, nogh Vågar Jagh, som stoor ähr; Och gaf sig der medh uthføre, mente hoppa som Eckorn, men bröt låhrbenet af sigh.

Een dahlkare kom en gång seent i Kyrcka under bönen vijd Prädijkans ända, föll så på knä i Kyrckiodören, men allenast på ett Knä. Som Mäster Pähr blef honom varse, sade han: du dahlkare, menar du, att Vi'r herre är någon Ickorre, att du vill skiuta ät'n? (när dahlkaren skiuter med Båga, står han gemenligen på ett Knä.)

Offtabem:te Mäster Pähr Var Kyrckioherde i Mora, för än han kom till Kopparberget. der kom een gång under Prädijkan een gran Kaar i Kyrckian och hade efter det Manneret, som då brukades, opskurne och ristade armar, mycket biefz, band och Kruus på kläderne, som hang och slang på alla sijdor. då sade Mäster Pähr: Sij, hur fahn har farit med den der karn, hur han har rijfvit och sljtit honom! gu' bevara oss från'! tar och le'er uth'n!

Denne Mäster Pähr var barnfödd i Helsingland, hade Studerat i giäfle ock sedan i Wittenberg och Helmstad tilijka medh Stiernhielm, som då heet Jöran Lillia, så och med Mäster Uno i Lexand; der och min Sahl. fader samma tijdh samt någre flere Svenske vore. Ty på den tijdhen var den resan, som de Studerande Svenska giorde, mäst till Wittenberg och de näste omliggjande Academier, derest de mäst Philosophiam scholasticam och Theologiam Polemicam lärde och idkade; Som och denne Mäster Pähr en förträffelig Logicus var. När Biskopen en gång besöcht'n, ruste genast

mäster Pähr på'n med een Syllogismo. Biskopen Svarade: läth migh hälsa Guds free först.

Sedan han hade fått kungligt Breef på Kopparbergz Pastorat, reste han till sin Fädernesbygd; och som hans Slächt nu gerna efterfrågade, hvarest deth var, som han då skulle komma att boo, Svarade han: der som eldh och Svafvel brinner både natt och dagh; (der uthi han och hade sant; Ty i Kopparberget brinner Svaflet i Rostarne både natt och dagh. En Rosta kallas der een Malmhoop, med vedh underlagd, der Malmen första gången brennes, förr'n han kommer i hyttan).

Åhr 1661 blef han död, 61 åhr gammal, och begrafven i Kopparberget, der Vij och villa låta honom sofa i roo. Och efter Jagh rättunnas nämbde Stiernhielm, som icke mindre har varit ordhittug och klookmunnad, vill Jagh och här införa några hans Språk ock optåg, dem Jagh så af hans egen mund, som och aff andra har hört.

I sin Ungdom höls han reda för lärd; och som han då af en förvettn blef befrågad, hvad Stiernorna vore, och huru dhe lysa så klart, svarade han, att När herrn går stundom och Spasserar i himmelen med een Staf, som har en pigg på änden, och som han är een Offstohr mann, lijtar han så tungt på kiäppen, att piggen tar stundom igenom, och blijr alt så små hähl der efter, hvarigenom himmelens klarheet oss lyser, och det är det vij kallar Stiernor. den andra höll det för sant och var nögd.

En gång reste han emellan Stockholm och Upsala med Nordfelt, som sedan blef Präsident i giötheborg; och som thet långt leed på natten, förtviflade Nordfelt aldeles att få huus, efter han viste, at der, som på Stoorä Sträckvägen plär tillgå, var mächta ondt att få huus, besynnerlig seent på Natten och i bondgählarne. Men Stiernhielm var så viss på sigh att få huus i första Bondgähl, at han slog vaad der om med Nordfelt. Nu framkomne till Bondgählen, fattar Stiern-

hielm Nordfält under armen, rätt som han stog opp uhrslädan, och säger hårdt: faller intet, H:r Öfverste. Bonden och kullan deth hörande, mente dee, att Öfversten var ther uthe; och effter som kort dereffter skulle stå uthskrifning, vore dhe glade at få tillfälle till att giöra Öfversten någon dienst och således beveka'n at skona dheras Sohn för Uthskrifning. di stego opp, blås opp lius, läth op Port och dör, gör opp een Brasa, bära fram sitt lilla förråd på maat och öhl, bedja, att Öfversten medh sitt föllje ville taa till goda och få sigh maat; då det öfverståndet, gå dee till sängz. Stiernhielm intar den främste Sängen, och Nordfeldt den andra ock sämre. Gumman, deth märkandes, går till Stiernhielms hufvudgård och drar så sachta undan honom ett miukt hufvud Bolster och går och lägger det under Nordfältz hufvud, den hon mente vara Öfverste. Om måron, när dee hade stådt opp, kommer både Bonden och hustrun och bedia den förmente Öfversten, att han ville vara dem och dehras huus så bevången, at han ville skona deras Sohn i uthskrifningen. Nordfält lofvade alt gådt uth. Moth dee nu skulle sättia sig i slädan, kommer hustrun och tillbiuder Nordfält en Silfskeedh, den hon uthan tvifvel effter sina förfäder hade ärf. Stiernhielm ropade henne till sig och sade, att Öfversten intet tar mutor. Elliest, om hon ville gee honom något, vore ingen ting Öfversten kiärare än een treefoota stool, som der stog; den hade öfversten, sade Stiernhielm, mycket berömt förleden affton. kiäringen tar treefooten och biuder honom åth öfversten, säyandes sådant gerna vara undt. Nordfeldt afslog sådan skiänck, sade sigh icke dessmindre skola göra hvad han kunde. Stiernhielm sade kiäringen afsijdes ock sachta, att hon skulle man fara fort, försäckrat att Öfversten ville gärna haa stohlen, men gjorde för höflighet skull, att han jåddes intet villja taa moot'n. När kiäringen det hörde, går hon och stoppar Stohlen i Nordfältz Släda under filten. När Nordfält nu kom och skulle sättia sigh i Slädan, får han sij

Stohlen, tar och slänger'n der uhr. Kiäringen löper till, tar Stolen och stoppar dijt'n igen. Nordfäldt kastar ut'n. Kiäringen stoppar dijt'en igen med all macht, säyandes honom vara vähl undt. Så tree eller fyra gånger, at Nordfäldt nödgades ta Stohlen och slänga'n så långt bort, att den goda, Enfaldige gumman sågh sigh vara af Stiernhielm fixerad.

Den tijdh Stiernhielm var Landtrådth i lijflandh, hade han så stoort Nampn om sin lärdom, att han i gemeen höltz för haa een Spiritum Familiarem. Ibland andra var en Doctor Juris, benembd Virginius, Juris Professor i dorpt, som fullt och fast var i den sammå meningén så högt, att han i heemligheet badh Stiernhielm att Vijsa honom bem:te Spiritum. Stiernhielm, märckiandes den andras eenfaldigheet, bejakade honom'et innan några dagar, allenast han för ingen ville säya't. Doctor Virginius förplichtade sigh på deth högsta till tystheet och kom een gång ock annan till Stiernhielm i samma acht och upsåth, att få sij hans Spiritum familiarem. Stiernhielm, sedan han länge nogh hade dragit uth tijdhen och så deste mer upretat den andras längtan, tar han ändteligen Virginiüm medh sigh i den inre kammaren, och efter stoor förberedelse kommer han fram med ett Microscop eller Synglaas, der uthinnan han hade inslutit een lefvandes luus; som nu den lusen gaf ett sällsampt anseende, och Virginius sådant förr aldrig hade sedt, seer han henne icke uthan fruchtan och bäfvan an. När han, Virginius, länge hade sådant förtegat, uppenbarade han'et ändteligen för sin Hustru, Hustrun för andre, och bringas Saaken så vidt, at Stiernhielm måtte bekänna alt i hoop, huru det var tillgängit, att Doctor Virginius hade ansedt een luus för Spiritu familiari.

I sin Ungdom var han een gång stadd iblandh ett Jungfru Compagnie; och som der och var en Ung karl, den han för hans fässheet skull ville giöra Spratt, fann han sigh der i sålunda: dee leekte draa hanska. Stiernhielm blef Kung; befalte så den andra, at han skulle gee denne Citron åth den

*Stiernhielm
1740*

fågerste Jungfrun. Han, obetänchter, går och ger åth een Jungfru, som han mäst hölt af; Hvar af dee andre Jungfruerna blefve honom så afspenztige, att Stiernhielm heela dheras gunst eensam innehade.

En Rådzherre i Riga hade hållet een Mältijdh, der och Stiernhielm var budin och närvarande. Nu vore der och tvenne Tyske Studenter, som af tillfälle och hade tijtkommit, af hvilka den eena efter öfverständen Mältijdh begynte een Oration på Latiin åth värden, betackandes honom för gode undfågne tractamenter. Stiernhielm berömbde hans Latiin och sade, det vore artigt, om der vore någon, som kunde svara honom på Græeska. Den andra Studenten, som var just en godh Græcus, steeg straxt op och hölt een Oration på Greeska, der af icke lijten lust ibland laget upvächtes, i synnerheet efter dee mäst vore ostuderade och qvinfolck.

Han var af een Ståhl-hård natur emot mootgång, Sade altijdh, at *bonæ mentis comes est paupertas*, hade offta intet mehr än een tredahlers Plåt i Penningar; doch var han lijka gladh och lustig. då han hade mycket, mädde han vähl, och då han hade lijtet, kom han likvähl der medh uth.

Hans Middagz Mältijdh var Sudin miölek medh Brödh i; hans ijd var läsa, medan han var eensam, thet sällan var; ty han foor esomofftast uth till herrfolck, i synnerheet hoos Rijkz Cantzlären, gref Magnus de la Gardie, Rijkzmarskalken, Greff Gabriel Oxenstierna, och mäst alla höga herrar, föruthan dee af hans Ståndh och trappa, med dem han var Broor och Buss. En gång frågade Rijkz Cantzlären honom, hvad vijn Han drack hälst. Svar: *Vinum alienum*; Der på Richz Cantzlären befalte straxt sin hofmästare att låta föllja een Åm gådt Reenst Vijn hem med Stiernhielm. Thet ock straxt skedde.

Een gång sade högtbemerte herre, att det mycket dödde i Staden; Man hörde altijdh Klockorna gåå. då svarade Stiernhielm, som han var mycket ovolog och frij stundom i

tahlet: Ehre höggrefl. Exell:tz, om man skulle ringa i Klockorna för hvar gång, som någon aflas, skulle det vara ingen mindre ringning.

Han hade ibland annat mycket lagt sigh på Etymologien; och som alla de studier, som gå något långt ifrån Humaniteten eller mänskliga omgänget, icke äro allmänt älskade, fant han allestädes någon, som äkte på hans Etymologier, dem han likvähl söchte behörigen att bemöta och besvara. En gång var een Doctor Theologiæ ifrån Lund i Skåne till Måltijdz med honom hoos Rijkz Marskalken. Samma Doctor talte något thet Etymologiske Studio förnär. Stiernhielm frågade honom, huru länge han der i hade Studerat. Doctorn sade sigh intet haa lagt sig der på. Så måtte ni och, sade Stiernhielm, billigt underlåta att döma der om. Men sedan ni hafver använt i fämbtije åhr mycken möda der på, som Jag, och ni då komm' igen och dömbde derom, måtte Jagh giärna höra, om ni intet talte annorledes.

Han hade och det gamla Svenska språket sigh väl bekant, som ännu hans Register öfver Wästgöta-lagen, hans Hercules, så och hans Manuscripta, ibland dem är Svea-giötafatebuur item hans Lexicon Etymologicum, uthvijsa. En gång öfver ett Måltijdh sade en: Stiernhielm, ni skulle hänga en skiöldh af gamle Ord uth, der ni bor, så finge alla deth sij, och ni blefve bekant. Ock ni, sade Stiernhielm, ett par Pijkar i korss, efter som ni villen fara medh och pijka alle.

En gång kom Secreteraren Cantersteen till honom och fant honom Studerande; då frågade Cantersteen, hvar till han så trågit Studerade, ock hvad deth var åth. Stiernhielm sade: när Jagh blir död, lära många finnas, som tahlä om mäy och hålla 'tåf mina skrifter; men när ni är död, talar ingen mer om ehr. Cantersteen gaf igen: ni har då intet gagn der af och kenne intet der till, när i är död. Stiernhielm svarade: Jag har nu lust der af, medan Jag lefver, att Jag veet, di lærer tala vähl om migh, när Jagh är död. (Denna

Cantersteen underläth dock intet att blij nämnd esomofftast i den Påhlska Historien; så at, om denne odödeligheeten skall vara så stoort till skattandes, som Stiernhielm henne skattade, har och så Cantersteen någon hennes deel öfverkommit, och Stiernhielm alt så orätt honom velat henne beröfva).

Som Jagh hade den ähran att vara i hans gunst och bevägenheet, vill Jagh och förmäla någre hans Ordh, dem Jag mitt Fäderneslandh värdige skattar att meddela.

När han een gång kom till att Discurera om värden och dess fåfängelighet, brast han uth i dhe orden, att af alt, dhett han hade läst och hört, var ingen ting rättare och nättare sagt än däd, at Menniskelige lefvernet ähr *ὄναρ οὐκίας*, Somnium umbræ, een Skuggedröm, (dröm om Skuggan eller i skuggan), hvilka ord Jagh sedan i Pindaro har igenfunnet. icke dess mindre, sade han, är *pulcrum eminere inter homines ob merita et virtutem*.

När Jag frågade honom, hvem vore lyckelig i världen, Svarade han: den, som sitter i ett Embete, som han lyster, der han har sitt *pabulum animi* (sinne-beet); får der före lön *ad Sustentionem corporis*; har alt så der i sin *Libertatem, gloriam, laudem, quam sequuntur amor et honor*. När Jagh bemötte honom, at i enienst vore ingen Libertet, Svarade han, at det är den sötaste Libertet för een ädel Siähl, att få uthstå möda och fahra för heeder och ähra. då frågade Jagh, hvad han tychte om den Libertet, som är lijk lättian. Svarade han: bort hon! der måst altjdh vara en *Vigor* hoos en, lust och een ijfver att gagna sin nästa och i synnerheet sitt Fäderneslandh.

Jagh frågade honom, hvad han tyckte om *Amore*. Han svarade, att *Amor pulcri, honesti, virtutis* är det högsta, som Vij här hafva. Men *Amor Venereus* är lijkmycki, som lust till att gå och giöra een annan Naturlig giärning; doch så vjda han föllier *honestum* och ährbarheeten, är han ett *Condimentum vitæ humanæ ad propagationem generis humani*.

Jag frågade ytterligare, hvad han hölt macht och myndighet i för Värde. Han Svarade: thet är en stoor Gudz gåfva, att kunna bevijsa någon godt: *Magna est felicitas posse bene mereri de multis.* Samt äcke rikedom? gud skall vetta, sade han, när Jag sijr een fattig och inte har till gee'n, hur ondt det gör migh, och beer, at gud då ville see till min villja. Men dee, som sökja Rikedom för Rikedom skull eller ana' för ähra skull, dem kallade han afgudadyrckare, som hafva sina tankar afvända ifrån det rätta liuset, som är Gud; ock dhe vandra i mörekret och till mörekret, som är i Gudz och den ährbara världens privatori eller bortovarande. der uppå hade han ett vackert Kopparstykke, som han sielf hade mediterat: En Sool medh een Jordh nedanföre och een odygdig menniskia, som gick till skuggan in under Jorden. Samma sin Philosophie uthtrycker han medh mehra i sin Hercules i dess andra deel, der som dygden talar och förlägger vällusten.

När Jagh frågade honom, hvilkendera han mehr afhölt, een Bergmans grosheet eller een frantzmans galanterie, sade han, det vore vähl, om de både kommo till att blandas, halfparten 'tåf hvardera, att barnet vähntes till een ärbar frijheet; der af skulle dheras ande mehr uppvickas och doch behålla den gamble Svenska ärligheten.

De Philosophiske Discurser, som Jagh medh honom har haft, måtte Jagh gerna meddehla, om lägenheeten så fogade. Nu vill jag allenast meddehla ett hans tåhlmodigheetz proof, thet han ock mig sielf förtälde. När han hade varit Landtrådih i lifflandh, och Vice-Præsident i dorptz hoffrätt, som nu sedermehra effter det Ryska Krijget nederliggia, kom han till Sverje. Men i reesan öfver Åhlandz haaf ledh han skiepbrott, så att alt hans lilla goda tillijka med skiepp ock alt påvarande godz förgickz. Folcket blef Salverat. Som dhe nu hade gådt in uthi nästa Bondgåhl och för sine Penningar, som dhe hade i taskan eller böxsäcken på sigh

salverat, ätit ock vederqveckt sig, vore the doch sorgbundne och modfallne, såge på hvar ann med bedröfligit lynn och dumma Munnar. Stiernhielm, mitt i dheras varande häpenheet, stiger op ock taar på dansa och sedan med allehanda lustige Språk brafvera lyckan, så att alla måtte lee och förgåto stoor deel af sitt innevarande elacka tillståndh.

Men sedan han nu hant till Stockholm, fant han värden hårdare, än han förmodde, i det hans bekante och förmente vänner föga ville för hans torftigheet skull vetta äf'n. då förnam han världens kynne i motgången och satte sig neder och skref det vackra Latinska Idyllion på Anacreontisk Vers, thet nu står vid ändan på hans Hercule i dee begge Upsala editionerne, der i han Penningens höghnödigheet lustigt och sinnRijkt beskrifver. Och som han i bem:te sin förlägenheet hade rönt Secreteraren Behms och CammarRådetz Skyttehielms Vänskap och stadigheet, ty dedicerar han ock dem samma Idyllion. Iijtet der efter blef han Assessor i Reductions-Collegio, som då nytz var inrättat. Men som han såg den tiensten något odieus och förhatelig, så frampt han skulle fullgiöra sin plicht och sitt Samvete, steeg han sielf der ifrån och lefde uthan tienst, till dess sig yppade ett rum i Krigz-Collegio, det han kom till att bekläda. Han var i stoor ynnest och nåde hoos Konung Carl Gustaff, som mycket hölt af hans *ingenio* ock i synnerheet af hans Hercule. Så att, när een herre hade läst opp för Kongen Stiernhielms Herculem en gång i Vagnen på een reesa, frågade Kongen, om han intet var längre än.

Tvenne feel hade Han, om Jag dem skall märckia; det första: att han var oachtsam både om Tijd och Medell; Hvaraf förordsakades, att han aldrig med sina skrifter kom fram. Han gjorde intet, som Jag har sedt brukas i Paris, der Jag detta för lust skull skrifver, att värden låter op dören åth den fremmande, om han hindrar honom, ock blijr icke dess mindre lijka god vän, eller ock taar liuset och ly-

ser honom uth, så framt han blijr öfver Kläckan 10 eller 11 om afton, eller längre än han sielf vill. Men Stiernhielm var så fatt, att, om han hade aller så angelägna saker för sig, ock een kom till honom, fast än af ringa Ståndh, torde han likvähl qvitta alt sitt förhafvande, satte sigh att språka, fast det leed öfver midnatten, ja till Kläckan 2 eller 3 om Natten, till dess den andra sielf togh afskiedh.

Här af kan vähl ock afftagas, att han icke var synnlig godh huushållare. Han läth gå Penningarna, som dee kommo, Spenderade på dem, som besöckt'n, lade Pungen på Bohlet och läth Pijgan eller gässen taa der uhr, när dee ville. Så att, när han lågh i Sängen, och Pijgan kom in och begiärte två hvijtrunstycken att kiöpa Miölck före, (var mäst hans maat), sade han: tag der, sij der ligger Pungen på Bordet. här af kom, att han alt för ett var een torfftig man, och hans skrifter kommo till att liggia otryckte, mädan uthi honom fans så lijten driftt, att det kom intet uhr händren på'n; Så och fördenskull, att han tog sig så mycket före: han var een Jurist, een Physicus, een Moralist, een Lingvist eller Etymologus, een Poet, en Antiquitist, som han och i någre åhr för sin död var Præses i Antiquitets-Collegio. dess uthan idkade han och Mathesin, ett så heelt afskildt Studium ifrån the andre. Sin Archimedes Reformatum hölt han på sidstone föga 'tåf, sade sig nu haa hittat på bättre greep, dem han i sin Linea Carolina ville vjsa. Men denne Linea Carolina blef intet tryckt mer än till ett arck eller tu. Mycket läste han Platonis skrifter och dess Commentarier, som Ficinus etc.; doch på sidstone älskade han mäst det, som var kortvilligt, som Plauti och Aristophanis Comædier, Horatii och Juvenalis Satyrer; torde vähl och stundom taa Petronium i handen, så gammal som han var; citerade ofta den främste versen af Persio: *O curas hominum! O, quantum est in rebus inane!*

En gång, när Jagh var hoos honom, skickade Booktryc-

karen Niclas Wahnkijf till'n ock begiärte mehr Materia på den Boken att sättia, medan det förra var nu alt fullsatt. då svarade han: hälsa du Wahnkijf ock fråga honom, om Iag skall sitt' och pijn' uth ögne på mäg för hans skull. der med gick gesällen bort, måste taga på ett annat arbete, och Stiernhielms blef så liggiande ock ligger än i dag.

Det andra hans lyte var, att han stundom talte något tvifvelachtigt om den Christne Religion, hälst när han fick något i hufvudet. Om gud, himmelens och Jordenes skapare, talte han mycket vakert, huru gud är godh, doch afläter icke att straffa det onda, genom den ordning, som han ibland menniskiorna har instichtat, att det goda, som är allehanda dygd-gåfvor och ägor, skall blij älskat, men alt ondt, som är odygd, feel och brist, skall blij hatat och ratat.

För all Ting recommenderade han sinnetz redligheet och godheet. J ären Unge, sade han en gång öfver Måhltijden åt oss, sina tillgifne, ock Jagh är gammal; och troor mig, att ingen ting är så kosteligit, som ett godt namn ock rychte; och det får man, när man så ställer sigh, att den ena, som kommer här, den andra der ifrån, den tredie från öster, den fierde från Väster, alla sanna medh een mundh, at N. är godh och redelig och menar vähl. Ehuru världens hvälfver, så är redeligheeten det tryggaste stöd att hålla sig vid. Orättfärdigheet stygdes han mycket vid, Sade den människian intet vara värd att lefva, som vijker ifrån Rätten och giör sin nästa orätt. Menar ni, sade han, att een sådan som N. N. täncker på gud nånsin eller rättar sina giärningar effter den skiähliga Siählen, *mentem*, som är Gudz beläte och Vårt Rättesnöre. Een sådan lærer knapt undvijka at komma på skam, som david ofta säger. Så var och hans Meningh, att största gudz fruchtan står der uti, när hvar ock een giör sin plicht att gagna sigh och sin nästa, bäst man kan. Mycket Bönér och Ceremonier hölt han intet så mycket af, som ett fast hopp till Gudh

och een stadig tillförsicht till ett gädt upsåth; Sade, att mycken mundplottring, som i Påfvedömet är brukeligt med dheras Raa-band och myckna mässbijvistande, ähr Kiäringegudhfruchtigheet. Men hafva Gudh för ögon i sitt lefverne ock sträfva efter dygd och beröm och ähra för dygd skull, det hör een Kar till, sade han, och icke förqväfja det ädla Siählens liuss med beest- och södelefmate, mycket mindre att kränckia't och skiämman't med argheet och ondska, den han altijdh kallade *absentiam Dei* (Gudz bortavarande). Sade, att dhe Präster äro mycken ähra värde, som förmana till Rättvijsheet, fähligheet, ödmiukheet, Skiähligheet, ärbarheet, trooheet, skickligheet, Tjänstwilligheet, fljttigheet och, för all ting, att haa ett vackert upsåat ock låfligit förehafvande. Fast än icke alt går så just, som man sigh föresätter, är likvähl ett gädt upsåat een stadig muur och styrcker eens mood in i döden.

I octobris månad 1671, den sidsta höst, som han lefde, baad han mig gåå och see till i Bookläderna, om der vore någon ny auctor, som handlade *de veritate Christianæ Religionis*, efter då under varand Mickelsmäss-marcknad inkomme åthskilliga Böcker. Jag var åstad, såg der efter, men fant ingen. När Jag kom igen, rätte han sig upp i Sängen, så siuk han var, och frågade mäy, om Jag hade funnit någon. då Jag svarade näy, tychte han det illa vara. Jag frågade honom, hvad han tychte om Mornæo, Grotio, så och vår Lenæo. Svarade han dem vara vackra karar, men i den Materien intet giöra tillfyllest. Då frågade Jag, om han trodde, at man blijr sahlig, om man dör i den Christna Religion. S.: Ja. hvad giörs då behof, mände Jag svara, at bekymbra sigh om flere vägar, när man har een viss, ock hvad är det åth, till hvad nytta etc.; vore icke bättre troo vist, än sväfva i een orolig tviflan, hälst i dee saker, som doch ingen menniskia kan uthleeta? och om vij än skrifva eller tahlta der om, är doch sådant alt Stympevärck; om icke

det bästa Rådet vore, att skiuta oss i gudz hand, giöra det bästa och låta gud söria för det andra? Då hölt han medh mig, sade sig vähl behaga mitt taal ock slööt så: Gud, som mig har låtit komma hijt i världen, giör af mig, hvart din Guddommelige villje behagar! Jag tackar dig, att du har låtit mig födas en menniskia, gifvit mig kropp och Siähl, beskiärt mig förnuft och fullkomliga menniskie-gåfvor, jempte een hällsosam kropp ock dageligt Brödh. Jag vill nu döo, om dig så behagar, och frögdar mig hierteligen öfver ett gådt samvete, at Jag intet veet, att Jag har giordt någon menniskia orätt. Andra menniskeliga fehl och brister, troor Jag, att du mig förlåter. Sedan gjorde han vackra bekenelser för Prästerna, fattade een stadig Troo på Christum och skildes mycket vackert hädan; Fick ock så een härlig Begrafning med Process och likPrädijkan, så skiön, som någon sigh skulle önska. Och ehuruvähl att han intet hade så mycket efter sig, att han kunde vederbörligen begrafvas, tillföll honom likvähl så mycket af en Rättegångz Process, som hans förvanter uthförde; så skiöt och CammarCollegium ett anseenligt belopp der till, att han blef hederligen begrafven. Ty som högtbem:te CammarCollegium honom effter handen i lijfvet så mycket af hans lön läte fåå, som han kunde lefva 'tåf i sin ålterdoms Svagheet, Såsom een Meriterad god Svänsk och god Konungz-man, så droge dee och för honom den omsorgen, sedan han var död, att han anständeligen blef befordrad till grafven i Sanete clara Kiörckia på Norre Malm tillijka med sin Sohn, otho Stiernhielm, som hade varit Assessor i BergzCollegio och dödde åhret effter sin Fahr och fölgde så honom till grafven. den gode gubben gjorde mäy den äran och bad mäy att skrifva sin grafskrift. Jag tackade honom för det förtroende, han till mig hade, ock frågade, huruledes han den ville hafva. Då svarade han: skrifver allenast medh någre Ordh på Sven-

ska: *Vixit, dum vixit, latus*. Samma hans begiäran har Jag skyldigst värckstält och skrivit således:

In under denne sten ä Görän stiernhielm giömd,
Af lärdom och förstånd knapt tror iag nånsin glömd.
Sin tre och Siutti åhr han här i Wårlden hinte;
Dock 'achtad' världen rätt mot vett och visdom inte.
Hans höga Gåfvors prackt vill iag ey mer beskrifva,
Emedan iag dock ey förmår dem värdigt drifva.
Det ena säyer iag, thet han mig sielfver sad':
Så länge han här left, så lefd' han altid Glad.

Mitt Latinska Epigramma om honom vill Jag och här till sätta.

Si Brunkberg Pindus, si Suecia Græcia, Stiernhielm
Esset Aristoteles, esset et ipse Plato;
Quin etiam Phoebus: tanto cum numine Musis
Præfuit arctois unicus ille novem.

(Han bodde nedanföör Brunckeberg på Norremalm). denne höglårde Mannens ordh har Jag vid tillfälle något omständeligen vehlat beskrifva, både fördenskull, att Jag veet, mången är lysten och *curieux* att vetta hans meningar, som och att han, såsom uthan tvifvel ett ibland dee excellenteste och ypperste ingenier, som Sverige nånsin har burit, förtienar hoos oss en oafslätlig ihugkomst, så och hoos efterkommande och den senre världen ett evärdeligt godt loford, det Jag så mycket mehr honom skyldig är, som Jag af honom har många vackra meddehlningar erhållit.

Jag vill nu tala om en Svensk Diogenes, som jag har känt: ded var Lucidor eller Lasse Jahanson. han gick på gatan ock sang; då bad jag honom, at han inte skulle siunga. han frågade: hvarför icke? derforre (så var

mit Svar), at icke är tjänligt. då bemötte han mig, om icke vädret eller luften var allmen, ock allså hvar ock en hade fritt til at bruka henne, vari sig i sång, speel eller taal. Så vore ock tungan hans egen, ock vijsan, den han sang, hade han sielf componerat. Då ville jag skillja mig vijd honom, toog en annan gata, neml. Svartmangatan: (vij vore just stadde i dess gatumann på Köpmangatan). Han ville gärna vetta, hvarföre jag icke ville hålla honom sällskap; jag gaf til svars: at icke alt folk må vända ögonen på oss för hans sång skull ock hålla oss för Narrar. han sade, folke vore Narrar sielfve; dock lofvade han sig inte mehr villja siunga: ded han ock höllt den gången.

En gång ook Greef Päder Brahe förbij; då toog jag af mig hatten som andre ock bockade mig. Lasse frågade mig, hvarföre jag ded då gjorde. Derföre at Riksens Drotz ook förbij, sade jag, och ded heter: Ähra den ähra bör; Och han dessutan är en Herre, hög af ålder ock merfter, och merfter äga vördas ock ähras. Då svarade han: Grefve Päder faar sijne vägar, ock jag mijne: om jag har någre penningar i pungen, går jag på et verds-hus, lagar om mig, ded bäst jag kan, och Gref Päder för sig, hvar han vill; men har jag något at sökja af honom, så går jag til honom ock bugar ock bockar.

När jag baad honom bättre använda sine gåfvor, sökja ynnest hoos de höge, deraf han kunde vinna både födan ock ähran, svarade han, at det vore väl tokot at sällja sin frijhet för någre hundrade Richsdaler om åhret. Ock dertill vore ded en idel inbillning om den ähran; ty, sade han, om ni sätte vid et herrebord ock jag vid en gårköksbord, eller ni sätte vid den främre ändan af bordet ock jag vid den andre, käre, hvad sällhets förmåhn hade i fram för meg? Då jag vidare förehölt honom, at *Principibus placuisse viris sapientia summa est*, Ock at ded vore den förste trappan til ähra ock upkonst, at berömmas af dem beröm-

dom, erkännas af dem värdigom värdig, hvilket man icke med undanskrymslan, utan med upvakt och förtienster öfverkommer, sade han sig intet passa på, sig intet ha svältit än. då svarade jag: ded kan än vara tid nog. — —

En gässe hade een gång köpt tree flaskor vijn och fält nehr een på vägen. Då frågade herren, hvar han hade gjort af den tredie; han sade, att han har fullit och slagit sönder henne. Herrn: hur gjorde du? gässen slog sigh i marck med flaskorne ock sade: så der, herre!

En herre sade åth sin gässe: gack nu ock slå sönder di der, som du giool dhe andre. gässen går stad och slår genast sönder öfrige flaskorne, säyandes, att han lydde sin herres befallning.

En gullsmed ved Kopparberge hade een karg ock elack hustru. En gång hade han fremmande hem med sigh; hustrun tog till att bannas som vahnligt, för det att han altijdh hade hem gäster med sigh, som hiälfte'n alt förtära dheras lilla förråd. han nappade 'ti hatt'n, hör på henne så andächtigt, som hade han varit i Kiörckja, säger icke ett ohl. Hans vänner frågade: Mr Hans, hva gör ni? Svar: Tyst, min fru Predijkar; Jag måste hör' på.

En fremling kom een gång till upsala; och effter han hade hört mycket talas om denne universiteten i fremmande land, begiärte han een lärd Kar at disputeras med. När det nu kom till illfälingen, ville den fremmande inte tahla Latin, kanskee ock intet kunde, ey håller kund' han Svenska; bad altså, att han måtte fåå een, som kunde disputeras med tecknande. Dee gåfvo honom een Smedh, som dee klädde vackert till. När dhe vore oppe i Academien, begynte den fremmande på först och vijste fram ett finger. Smee'n vijste fram två. Den fremmande räckte fram tree. Smee'n knytte näfven och räckte fram den. den fremmande tog i Böxsäcken och vijste fram ett äple. Smee'n hade inte an-

nat än ett Bröstycke hoos sigh; dät tog'n fram och rächte äth den andra.

Den här Disputation nu så öfverständén, läth den fremmande säya genom sin Tolck, att han hölt sin vederpart för een dråplig lärd man, att han intet hade trodt, han skulle finna i upsala det han fant. dhe närvarande, som vijste, att det var een Smee, kunde inte anna lee der äth; och när de vore hemkomne, frågade dee hvardera för säg, hvad dee hade förstädt med sina teckn. den fremmande saa': Jag vijste fram ett finger till att betyda een Gud. Han vijste mig två igen: dä var fadren och Sonen*). Han knytt hoop näfven, der med tillsäyandes, att fadren, Sonen och then h. anda äro ett. Jag vijste ett Äple: dä var, att vij för ett äpples skull äre förderfvade. Han vijste mig Bröd: att genom lijfzens bröd ähro Vij äther uprättade. Smed'n sade: Han vijste mig ett finger. Jag tänckt', han haa narra mig; Jag vijst'n tu igen. Han vijste mig tree. Jag knytt' näfven ät'n, lät sij, att Jag inte var rädd. Han vijste mig ett äple. Jag tog det op, som han ment mig vara hungrog; Jag vijst'n ett Bröstycke igen, hållandes honom för een Tiggiare eller en hund, och att Jag gud-skee läf hade bröd, hans äple föruthan.

I Arboga inte långt från Tullporten i ett Borgarhuus hölt een gång een Pijga på att bädda Sängen; ock hur dä bar till, att hon giool något Strepentz, föll een Bägare ner 'tåf Sängitäckki. En katta blef der af förskräckt, hoppa' uth genom fönstren i gatan. Mä dä samma kom een färskäck gåendes. den blef rädd af kattans språng ock tog till att ränna, som fåren plä' giöra vid minsta orsak. Till all olycka kom der een Vagn kiörandes, hästarne räddades af fåren ock togo på skena, vagnen geck sönder, och dhe, som sätt' der i,

*) Här felas en sats af ungefär följande lydelse: "Jag vijste fram tree till att betyda Fadren, Sonen och den h. anda." Den saknas i H. S. Utg. Ann.

foor' illa; en brööt benet af sigh. Nu frågas: hvem var största orsaken till dess been-brytande, och hvem då der folket i vagnen skulle tahla till om Skadeståndh, antingen till Pijgan, som bädda' sängen eller till kattan, eller till fåren, Jag menar dem, som dem ägde?

En sade om qvinfolck, att man måtte välja sig dem som Meloner: gee två hvijtrunstycken för man får skiära dem; Om dee då intet äre gode, lätt blij dem ock taa een annan.

I Strängnäs var een kyrekioherde, som hett Mäster Josep. En Mårren, tå han vacknade och tog sig i Skiägget, följde skiägget med handen. Så hastigt blef han af medh sitt mächta stoorä skiägg. Somblige ville säya, att Trollkiäringarna hade vehlat hämnas på honom ock förgiort'n; men som han var een from och rättvijs man, häftade dhett onda inte på'n uthan allenast i Skiägget.

En gång kom till honom een Soldat och skriffade sig; ibland annat, som han bekiände, låg honom ock på hiertat, at han hade Spelat förmycki kort i sin daar, och däd som värre var, giordt orätt på spehl, det nu honom låg hårdt på hiertat. Prästen sade honom frij från sin synd, och Soldaten lofvade, att han aldrig skulle Spehla mehr. När nu Soldaten skulle gee Prästen Skriffpenningar, hade han intet annat än een Rijkzdaler, der af han ville gee Prästen halfparten. Prästen sade sig intet haa smått mynt at gee tillbaka. der med tog Soldaten op ett kort uhr Böxsäck'n och sade: halfpart'n är Ehrt och halfparten mitt; kom, spela, hvem som heela Rijkzdalern ska' höra till.

En gång brafverade en modig Östgiöte Ryttare på sin inte mindre modige häst; och hur han vred och länchte, föll häst ock kar öfver ända. Ryttarn bröt benet af sig; och när då var bestält, tog han i Böxsäcken effter een Tobakspijpa och sade: då var vähl, att min Tobackspijpa inte gick sönder.

*1 vänd och
vänder sig*

En Kula tog een gång foot'n af een Ryttare 'ti en drabbing. då sade han: Gud skee lof då var den footen. Jag hade een elack lijktorn på den lillTån: nu är Jag af med den.

Öfverst Lillia hade ett Trääbeen; ty han hade mistat sitt rätta been. När nu i een Stormning een kula kom ock toog i hans Trääbeen, sade han: du hitta' inte rätt på: då andra var, som du mente.

I Stockholm äro många Tusende Siählar, som inte vetta, hur Säden växer. En gång kom een tåck'n en på landet i Maymänan; och som han fick see kornbrodden, sade han: Sij, hva grääs-löök!

En förkastade een Wästgiöthe, at han hade för stackot värja. då svarade han: Jag träder när in till fienden ock slår på'n. Jag står inte så långt bort, som ni.

En berömbde dee Tyske officerares tapferheet i Skåne, som vore på dee danskas sijda. då svarade een Svensk: hva säyen J då om våre, som vunne dem?

När den Svenske flåtten een gång af Hollendare ock danske hade lijdit nederlag, var een Tysk, som sade till een Svensk: hva vill i nu taa Ehr före? vill i gee ehr under Jutarne? då svarade den andre: kan Jutekongen förbiuda mig att döo i fält för mitt Fäderneslandh? Han ville säya, han ville håller upoffra sitt lijf för sin konung ock sitt Fäderneslandh, än haa den skammen, at lefva underkufvad under en frémmande Öfverheet.

Kong Göstaf Adolph den Stoore förmante sina Soldater, at intet skräckias för sina fienders prål i fält, säyandes, att all dheras glimmande utrustning var intet annat än ett byte för dem, och der före skulle dee fatta deste mer mod att taga't; som dhe ock gjorde.

Gref Johan Baneer har icke brukat mindre konstgrep i Tyssland, än machtgreep, (at Jag så må nämna starckleeken). En gång, då fienden var rätt för handen och hade lätt gå

uth tablet, att dhe nu hade Bancer i Säcken, efter som han var stadd i een trängzel, dädan han intet kunde komma, varandes instängd af fienden ock alt så lätt till att öfverfalla; då fant han een lijten trång väg till undflycht ock lät minera under Jorden, der han vijste, dhe Keyserliga skulle gåå fram, läggjandes ett par karar fördolde baak om skogen der uth med, som tände på löpargrafven, när fienden var öfver Minan; Hvar igenom skedde, att fiendens folek sprang änd' i höjd, mehrendehls ruinerad, ock grefve Bancer slapp oskadd undan, säyandes, att dhe Keyserlige hade haft'n i Säck'n, men glömt att knyta igen.

Han plögade säya, att *Virtus* var tvegeghanda: kroppsens ock förståndetz. kropsens var macht ock krafft, men förståndetz var försichtigheet ock klookheet; och att med konstgrip vinna fienden vore så mycket ädlare, som förståndet är mera än kroppen.

Gamble RijkzCantzleren, gåendes förbij en Tullförvaltarens nyss prächtigt upbygde huus, sade: Svårt att giömma een hoop vassa sylar i een Säck, att uddarna inte ska' sticka uth.

Två tyfvar kommo een gång i Siönöd. den eena tog på Bee gud om hielp; den andra rädde honom att tiga: fördy, sade han, får vår herre höra, att Vij ä här, tör han straffa oss och sänd' oss een värre storm.

En halt finne gick ibland fotfoleket till Strijdz; och som een officerare sade, att han skulle gie sig ibland Rytterne, att han finge rijda, då svarade finnen: Mina vela stå i krijg ock inte fly.

En Präst Prädijkade och sade, att gud geer tiugufalt igen det, som man geer åth Präster och dhe fattige. En Bonde sade åth hustrun sin, så snart han var hemkommen, att hon skulle taa Skiällkoon ock leeda henne till Prästen till gifningz. Ehuru hustrun nekade een stundh, måtte hon lijkvähl giöra't. Någre dagar der efter kommer den koon med

heela Prästens Boskapz raad till Bo'ns gåhl, dijt hon var van att gåå förr; och effter hon nu var Skiällkoo hoos Prästens Booskap, fölgde alle dee andre koorne effter henne till Bonden. då sprang Bonden op af glädie och sade: Nu sijr Jag, att thet är lell sant, att Gud geer tiugufalt igen ock ändå mehr. Något der effter ville Prästen haa igen sina koor; Men Bon'n sade sig villja behålla dem; ty gud hade gifvit honom dem igän, 20 för en, som Prästen sielf i Prädijkan hade sagt.

En Präsidēt förtälde för een fogde, huruledes een för mögen man hade budit honom ett Tusend R:D:r in Specie, om han ville uthi een punct allenast gåå ifrån Lagen. då sade fogden: Jag hade giordt'et, om Jag hade varit den, som ni är. Svar: Och Jag hade giordt'et, om Jag hade varit een sådan som ni, (neml:n intet sidt på effterslängen). Med tagbooken går fogden till galgan, ock land och Rijke i fiendens händer; men med Lagbooken blijr både fogde och land bestående.

Sedan dee våre hade tappat den Norlingske Slachtningen, fölle mästadehlen våra allierade i Tyssland från oss, som det plägar gå till, att folckens ynnest föllier alt lyckans ynnest. Men frantzosen, så för sin egen nytta skull, som emedan han hade så vähl keyssaren till fiende som vij ock har altså med oss samma ögnesicht och krijgz Interesse, stog oss bij både med folck och Penningar, att Vij komme oss före igen genom våra Generalers tapferheet. Baner, som då förde den Svenska Armeen, fick många fiender att nappas med: ibland andra blef Churfursten af Saxen vår fiend', som allt dertill hade varit vår vän och hade varit på vår sijda både vijd den Lütziska och begge dee Leipsiske Slachterne emot dee Keysserliga. Men effter den Norlindska salade Saxen om och tog det keysserliga partiet 1635.

När nu Bancer vid Witstock fienden nalkades, den han märckte vara vidt starckare till manskap, och een af hans

Öfverstar rådde honom från att slåss, då sade han: mig är så vidrigt att fly, att Jag hundra gånger håller vill bijda och döo, än fly ock skiämmas; Och samma sinne veet Jag mina Soldater ha. Öfversten sade, att det intet skulle fehla på säy; det samma sade dhe alle, ginge så oförskräckt fienderna under ögonen och sloge så både dee Keysserliga och Saxiske ock alle dee, som med dem vore, med heela Tysslandz förundran. Satte han altså äran fram för lijfzfahran; men icke sin privat ähra, uthan een publique, hvar uthi heela Sverje participerar.

Då Jag i dhe Tyska orterna vijstades 1675, kom der een gammal Soldat och vijste sina skrämor, säyandes: den här i hufvud har Jag fått för Witstock, den der i armen för Leipsick, den der i handen för etc. Då var der een, som Svarade: den der kar'n har een god *memoriam localem*. denne förtälde omständeligen, huruledz många slag vore aflupne, der i han hade varit medh, men altijdh måst taga te flychten, efter som han var på dee keysserligas sijda. Ibland andre sade han om det, som stood vijd Witstock, dhett dhe Svenske der träffeligen hade basat dee keysserliga ock Saxiske: der teuffel hohle mich, sade han, wäre der Churfurst nicht selbst gefangen worden, wenn er nicht hinter einer mühlen were gekommen. När han så mycket uphögte de Svenske, var der een som sade: dee ha nu lijkvähl tappat i Brandenburg. då svarade han: wann sie sich nicht erholen. det samma sade alla gamla Soldater, som hade var't medh i dhett förra Tyska krijget: altijdh, när man sade, att dee Svenske hade något tappat, svarade de immer: wan sie sich nicht erholen: (om dee intet komma sigh före).

Greef Wittenberg hade een gång sagdt åth en officer, som älskade att speela på Instrumenter: villjen J nu blifva uthaf een braaf Soldat en elack musicant.

En Capiten drog een gång stad till Stridz. När hustrun frågade, om han hade något att befalla henne, svarade han:

at du aldrig må taga någon poltron till man ock aldrig föda någre poltroner till barn. (han ville säga, att han knapt komme mehr hem igen; det han achtade så ljtet, at han reda talade sielf om sin hustrus giftermåhl, och hurudan man han ville, hon skulle fåå).

Een gammal Philosoph i Paris har gedt migh ett bref, som han har skrivit Konungen i Påländh till, som så lyder:

Casimiro, in Poloniae Regem novissime assumpto,
gravissimi Momenti Monumentum.

Casimire.

Præteritis hactenus Vitæ tuæ actis quasi Mirus es. Nam a Principe factus es in Clericum, a Clerico in peregrinum, a Peregrino in Jesuitam, a Jesuita in Cardinalem, a Cardinale in Regem; sed a Rege cum evadere debuisses in Heroëm, evasisti in Herodem: Habes quippe Uxorem fratris tui, quod nefas. Proinde vereor, ne tibi totique populo Tuo, Christianæ vero etiam reipublicæ nocentissimus tandem aliquando fuisse comperiatur Innocens ille, qui tibi sic indulsit. Jmo vereor, ne indulgentiam Indulgentiæ illius suæ adipisci unquam valeat. Vale tu tamen ac summopere interim cave, ne a summo Opere in Caveam præ gravitate talis labis labearis; quod meo quidem judicio, (quamvis minime timido), Maxime pertimescendum videtur. Hoc te monere volui, quia sum tui semper et æternum esse ardeo

Maj:tis tuæ selectissimæ,
Potentissimæ, serenissimæ

Observantissimus Cliens

Claudius Godar, vates Gallus.

Torstensson ville een gång skicka een officer till een Tysk Furste näst för een Bataille. då bad officeraren, att han måtte få blij kvar, thess Bataillen var öfverstånden, eff-

ter som han dijt var kommen till att fächta och inte till att vara Sänningebodh.

En Rådman blef tillfrågad, hvij han så sparsampt drack. då svarade han: på det att Jag må råda vähl andra, ock att andra intet må nödgas råda mäy.

En sade till Königsmarck, att een Ugglä hade satt sig på hans Logementz taak om natten och skrikit: det uthydde de för ett elackt ämne eller omen. Ingalunda, sade han; men om taaket hade satt sig på Ugglan, det hade varit elackt omen för henne.

Lijka så kom een och brachte Carl Gustaff tiender, at det hade skedt ett Under: att een Rääf hade 3 gånger lupit öfver vägen för honom, när han drog till dannemarck. då svarade han: om vägen hade lupit öfver Räfven, det hade varit under.

Så var det medh een Påfve, som, när de ropade: mirakel, mirakel!, frågade: hur då? dee svarade, en Munck hade giordt een Nunna hafvande. då svarade Påfven: Om een Munck har giordt een Nunna hafvande, är inte mirakel: men om en Nunna hade giordt een Munck hafvande, det vore mirakel. (Si una monacha ha impregnato uno monacho, questo Sarebbe miraculo).

En blef tillfrågad, hvad han håller omina och förebedelser före: om han der till sätter troo. Ja, sade han, när Jag sijr oenigheet i landet, håller Jag det för vijst märcke till olycka.

En blef tillfrågad, hvad han höll af rådnat i ansichtet eller den blyglättheeten, som gör somblige ronna? Svar: när man har giordt någon skamlig giärning, så må man skiämmas och ronna; men elliest är det ett blödigt sinnes teckn.

En sade, att ett qvinfolk kan fåå blij een kaar i nödfall, men aldrig en kar blij ett qvinfolck: (qvinfolck kan försvara Staad och Landh medh karemod; men aldrig får een

kar vanslächta i ett qvinneblödighet, ehuruvähl dock icke alle qvinfolek blödige).

En finne sång een gång:

Mitt herta, mitt herta, hvad böfveln fattas däg?

För världzens godz så grufvar Jag mäg.

Mitt är båte himmel och Jord,

Min ätt vara från finnelandh,

Min Fader vara go' Tyremann.

En sade åt den andra: ville ni tija, så vill Jag säy' Ehr een ting. den andra svarade: Villicn J, att Jag ska' tija, så tija J först; hvij är det intet så lätt att tija för Ehr, som för mäy.

Nu villia vij, effter een lång vandring i fremmande ländher, begee oss hem igen ock hoopsöka, hvad våre kungar, herrar och Landzmänn haa sagt, och hoppas, att Vij sku finna så vackra ock märckvärdige ord af dem, som af någon utländsk; besynnerlij om vij vore så achtsamme att notera och skrifva opp dem, så skulle vij uthan tvifvel inte gee dee andre effter.

Kong Carl den Elfte, som ännu i dag regerar, stog en gång i sin första Ungdom ock hörde medh grann acht på sina musicanter, hvilka underlåte intet att giöra dheras flijt medh dheras violer och andra Instrumenter, hvar på hvar och een af dem excellerade. När han nu een tämli stund dem hade åthlydt, vände han sig om till sine Trompetare. dee mä dä samma toge till att bläss' opp, så dä var lust åt; då sade kongen: di här äre mine rätte musicanter.

En gång satte högstbem:te konung i sin klene ålder een Ung grefveSohn till ett nedrigt kall, allenast leekvijs, uthi krigzexercitierna. den lilla grefven sade: vällann, Jag skall bevijsa, att karn pryder Rummet mehr, än Rummet karn. Kongen läth sig mycket behaga sådant ordh, som tillijka var sachtmodigt och ädelmodigt.

Konung Carl Gustaff, hörandes att så många fiender tillijka hade sig sammanbundit mot honom, i stället för att fruchta dem, uthbrast han i dessa ord: ju flere Fiender, ju mehr ähra.

En Ambassadeur frågade kung Jahn, hvar han hade sina bästa Fästningar. Svarade han: uti mitt folcks armar: (*In populi mei Lacertis*).

En annan gång sade en fransoos till en Svensk: om dhe Svenske intet vore så late, hade de intet så mycket onyttig Jord i sitt land. då svarade den Svenske: om frantzoserne inte voro så ifrige, hade de icke så mycket frantzoser.

På hötorget i Stockholm afrättades een missgiärningzman. Ibland andre, som såge derpå, red der och een bonde. Fyra fjentyfvar sågo, att han hade een good häst; den ville dee änteligen luura af honom. dee fölgde alt när intill bonden, till dess han var vähl kommen i trängzlan. då stiger een på hvardera sijdan om honom, spänner opp BukJolen och hålla boon oppe i Sahlen, medan den tredie drar hästen i hufvudet, och den fierde sticker på'n bak till; Så att hästen så maktligen går undan Boon, att han intet blefv'et varse, för än långt der efter, när dee två, som hölle, släpten i marck. Boon blef häpen ock ropade: min Ök, min Ök! men han, som hade ledt hästen vid hufvud, hade nu satt sig derpå, så att, ibland den myckenheet af folck, ingen kiände honom; och Boon måtte så gåå hem till footz, som var kommen tee häst.

En kar hade tagit sig många hustrur, som alla lefde; ock som han nu derföre stod till rätta, frågade domaren, hvarföre han hade tagit sig så många hustrur. då svarade han: på det Jag ibland så många måtte doch finna een god och blij vijd henne. Domaren svarade småleendes: Om ni inte har fått någon god här i världen, måtten i draga till andra världen ock sökja der.

En Assessor hade een gång tagit sig een gässe, och som han hade god löfftesman eller Borgen för sig och der till gaf godt hopp med richtigt ansichte, vore dhe eense, att huusboon skulle gee honom Tiugu dalr om året och der till kläda honom. Som nu andra dagen kom, och Assessoren låg och väntade, gässen skulle komma och giör' oppeld, drögdes det intill klockan 7, så 8, ja till nize slog; då stiger änteligen Assessoren opp ock går in i gässens Cammare, ock som han får sij, hvar han der ligger naken, bannar han honom för det, att han intet hade kommit och giordt opp elden i rättan tijd. då svarade gässen: Jag har legat och väntat, att J skulle komma och kläda mig efter afftahl.

En Bonde hade en Sohn, som var blefven domare. När denne fadren en gång besöchte sin Son och fant honom ibland folck af värde, gick Gubben, stackar, lijkvähl fram till Son sin och talte honom till. Då frågade dee andre, hvem denna gubben var. Son svarade: det är en min arbetzkar. Då sade Boon: frijlig är Jag een Arbetzkar; men denne arbetzkarn har giort domar'n.

En förtalde en gång i Brabant om konungen i Sveriges tapferheet och bräafheet: att han hade sielf — — — — — då svarade en Spanior: Konung Philip i Spanien hade 3 bolster, som han låg på om nättren, som vore stoppade af intet annat, än af dheras Skiägg och Mystachier, som han hade slagit ihähl.

En Skiämtsam Türe kom till kung Göstaf den förste och bad, att han ville släppa fyra fångar. Konungen frågade, hvilka dee vore; han svarade: Matheus, Marcus, Lucas och Johannes, som der tills hade varit fångar i Latinen och greskan, men längtade nu svära efter frijheet på Svenska ibland dhe Svenska.

En fånge i upsala, aftonen för än han skulle uthleedas, ville intet äta Röckt Kiött, ey häller salt maat, af orsaak, att det plägar föda Steen. Ey häller ville han dricka mye-

ket: ty, sade han, mycket dricka förorsakar flusser, och han var der till föruthan dess af sig sielf benägen. Om Måron för än han gick uth, ville dhe gee honom Spanskt vijn; näy, sade han, Jag tackar Ehr: Spanskt vijn hettar förmycket; Jag torss intet dricka't. När han nu uthleddes, ville dhe föra honom igenom den gatan, som kallas *la calle de la Cruz*; då sade han: fören mäy intet genom den gatan; ty der är Jag skyldig Penningar: dee torde kräfja mäy. När han kom på Rättareplassen, böde dee honom åter vijn igen. Han sade, att Doctorn hade förbudit honom hetziga drycker.

En Courtisan plögade säya, att een kar kan inte vara kiäck, för än han har haft tre ting: Kiärleek, träta och en process eller Rättegång.

En Spartaner, när han icke efter sina meriter blef uptagen ibland dee Trehundrade, som vore dhe förnämste i Staden; då sade han med leende lynne, att han var glad, att hans Fädernesland hade så många invånare, som vore bättre än han.

En tysk Keysares Sänningebod till Tureken hade en gång Audientz. Säyandes, att dhe intet hade lagt någe fram åt'n att sittaa på, tog han sin egen kappa af sig och lade den under ock satte sig der på. När han nu gick bort, lemnade han sin kappa qvar, svarandes dem, som bode honom ta kappan med sig, att een Käysares Sänningebod aldrig plär bära bort sätet, som han sutte på. (NB. i Asien sitta de intet på Stolar, uthan på märcken eller gälvet korssvijs med Benen som skräddare.)

Sigismundus, Konung i Pohlen, var i förbund medh Konung Jahn den tredie i Sverje emot Storfursten Ivan Basilevitz (hin Grymma och Stoor Tyrran); och som han nu sporde, att, medan han på den eena sijdan måste hålla stoor slachtningar mot bem:te Stoorfurste uthan att vinna någre synnerlige fästningar, kung Johan der emot vann flere

fästningar, sade han sig Uthkasta näten ock varpan, ock Konung Jahn vittja dem.

En Jöran Stålar, som var förd på Rättarplatsen at afljfvas ock doch blef med lijfvat benådad, sedan han tillförne hade sedt sina medbröder för sig afljfvade, svarade oförskräckt: hva skohla mina medbröder tänkia, efter Jag nu intet kommer efter? vijst lära dhe tänckja, iag är till helfvetes faren, efter dhe intet see mig hoos sig i himmelen, dijt de mig efterväntade.

En Jungfru frågade een gång een Ung kar, om inte tiden föll honom långsam stundom, om han ville inte söoka compagnie så under tiden? han svarade, att tiden föll honom aldrig långsam, ock att han intet vijste, hvad långsamheet var. (Antingen förstog han inte, eller ville han intet förstå hennes mening).

Morus, dronning Elisabets Cantzler, var i heela sitt leverne en så skiämterijk Man, att, då han skulle sträckia halsbenet, böd han skarprättaren intet skiämma sitt skiägg; (var han altså räddare om skiägget än om halsen).

En Präst i Wärmeland hade just lyctat sin Prädijkkan, när Hr Claes Uggla kom gåendes. då sade een Ung adelsman åt bem:te Hr Uggla, att han lagade så, att Prästen än een gång Prädijkade samma Prädijkkan. Då svarade ugglan: om Vij hade nyss ändat vår Måltijdh, och Prästen komme till oss, mon han skulle bee oss börja på igen?

Konung Magnus Ladulåås sade till een, som hade för-sagdt säy: om Jag intet vore vred, så skulle Jag straffa Ehr nu straxt; men efter Jag är vred, skall Jag uppskiuta't.

En manade den andra uth till att fächta, bara för skryt skull. då kom den tredie och lade sig emellan, säyandes: Manen intet ut'n; troon, han töör gå stad.

En annan afrådde och så een manande, som ville änteligen haa uth sin vederpart för een Klinga. Denne Manarn frå-

gade medlaren, hvad det kom honom veed. Medlaren sade: Jag vill intet, ni sku liuga. Jag veet vähl, ni har ändå ingen mening med.

En annan, som nu var i Action att fächta, sade: går tillbaka, eller Jag stöter Ehr!

En Tyf af det slaget, som man i frankrijke kallar filou, och på Svenska kan kallas fijn-tyf, kom en gång i ett härberge, der han inte mer fant än tree kappar, som vore fulle med Puder baak på Ryggen. Dem tog han och gick sin väg. När han nu kommer i Porten, möter honom en Advocat eller Procurator, som äfven gick der till Måltidz. Advocaten frågade, hvart han skulle gå med kapporna; fjntyffen svarade: Jag skall gåå ock giöra kapporna rena, som giästerna der inne ha befalt mäy. då sade Advocaten: ta min medh: han är och så pudrig, och bär hijt henne efter måltijden tillijka med dee andre. Tyffen tog så moot henne och, men skall ännu bära igen henne, så vähl som dee andre tree.

En Camerad kom in kl. 9 och förkastade den andre, att han så länge låg, säyandes sig hafva varit på Norrmalm, på Södermalm, på Skiepzbroon, på Stoortorget, på lillTorget. då svarade han, som låg på Sängen: det, som Jag har drömt i een fierdeels tijma, är bättre, än alt det du uthrättat i tree tijmar.

En Munck råkade på een väg i hoop med skiälmar; dee frågade, hvart han skulle gåå. han sade: till een Kiörckia och Predijka. Så Predijka nu först för oss, sade dee. Han, Muncken, såg, det var intet annat på än lyda dem; begynte så: gode Män, Jag kan inte bättre likna Ehr vid, än vid vår herre Christus. Han leed mycket ont här i världenne: så giöra J ock. Han ungickz med skrifftlärde ock Phariseer: så ni ock. Han gick Barfota: Ni ha icke synnerlij bra skoor. Han fastade i fyratije dagar och nätter: så troor Jag ni ock stundom. Han blef förrådd af een sin Discipel:

så sku ni och bli. Han hängdes emellan två tyfvar: så sku ni och bli hängde. Han nederfor till helfvetis: dijt sku ni och fara. han upfohr till himbla, men ni bli qvar i helfveti. dijt hielpe Eder gud fader, Son och then helge ande!

Keyser Augustus, elliest kallad Octavianus, var een stor älskare af Versser. Ibland andra, som honom sina värek offrade, var der och een grek, som Componerade grekiska Epigrammata eller öfverskrifter. Som nu Augustus mehr älskade sitt Latin än greskan, fägnade han icke synnerli denna greska Poëten, ey häller gaf han honom något för sitt omak. En gång när han presenterade keysaren ett grekiskt Epigramma, tog keysaren ett Latinskt, det han, Keysaren, sielf hade Componerat, och gaf åth greken igen för sitt. Greken undfick det med underdåd och läste't ganska glad, och tog sedan i Böxsäcken effter Penningar, gaf åth keysaren så många Rdr, som Versserna vore, säyandes: Jag geer Ehr effter mitt Råd och ämne, ock icke effter Eder värdigheet: hade Jag mehr, gäfve Jag mer. När nu alle de der omstående begynte till att lee der öfver, loog keysaren fast mehr och befalte att geë åth greken ettusend Croner eller Richzdaler (Sestertier).

En grek och een Svensk discurerade tillsammans. då förhoof greken sig af sin Nation, säyandes: Vetten J icke, att uhr grekeland äre uthgångne alla vettskaper. Då sade Svensken: det är sant: dee äre så uthgångne, at der är ingen qvar mehr.

En fijntyf, att Jag så må kalla en filou, vankandes på gatorne i Stockholm i acht att få någät grep till sin konst, såg en gång, hvar dören stoog öppen, gick der med dristigt in, hafvande sin ubrsächt beredd, i fall han af någon möttes. När han nu derinne i stugan såg ingen menniskia, tog han en qvinfolekzkiortell, som der låg på een Stool, ock gick så uth. I Porten mötte honom huseherrn ock frågade hvart han skulle gå med kiortelln: han svarade: Ehr hustru har giedt mig

honom att laga'n. den andra tänchte, att det var een skräddaregesäll, ock läth gå'n. Men förnam annat af sin hustru, när han kom in i Cammaren, då det var förseent att sökja efter Skräddaregesälln.

Kung Carl den Nijonde var een gång i en kiöpmansbod i Stockholm; och som der var stoort tillopp af folck, bad han kiöpman gee gran acht, att icke något bortstubles. Kiöpman sijr sig om och sacknar een lijten gullkied, som dee då brukade mycket gullkiädjor. Kungen förböd drabanterna att släppa ingen uth, för än kiedian var funnen; Befalte så dijt-bäras en skåhl, full med Sådor eller klij, och att hvar och een, så af hans folck, som andre, skulle sticka handen deri, det dhe ock gjorde. När dhet var bestält, fans kiädjan i Sådorne, och ingen vjste, hvem den hade dijtlagdt. Så sluppe dee uth, den ena med den andra.

Kung Jahn tog, i det han tvettade sig, Ringen af fingret och gaf'n åt een af sitt hofffolck at hålla'n. Sedan han hade tvättat ock torckat sig, begiärte han intet igen Ringen. Den andra mente, att konungen hade glömt der af, behölt så ringen alt fort. Efter en Månad kom åter samma kar att stå hoos kungen, när han ville tvätta sig om händern. när kungen tog ringen af fingret, tog denne samma efter honom, som tänchte åter få en Ring i sin antvärning. Men kungen sade: Jag mins ännu, ni toog moth een Ring, den i ännu icke hafver gifvit mig igen. den andre blef häpen, rymde häfvet och torde aldrig komma hvarken i konungens eller andre bekantas åsyn mehr.

Fyra Bussar råkade een gång tillsammans; och som dee ingenthera hade penningar, spintiserade de länge på, huruledz dhe måtte kunna tractera sig vähl för intet. ändteligen fummo dhe gådt att gå in på ett värdzhuus, der dhe vjste, att der var een tylp till kiällargässe. dee lätte hempta in öhl och Vijn af bästa släget och drucko lustigt om. När dhe voré vähl plägade, toge dee den tijden i acht att gå bort,

grabbeln

som värden var uthe. dhe begiärde rächningen af gässen på det, som var förtärt. när dhe hade slagit af något med honom, stack den ena handen i Böxsäcken och laddes, som han ville ta op Penningar och betahla. den andra sade: inte sku ni betahla; det kommer mäy till att betahla. den tredje laddes blij sticken, betygandes högt och dyrt, att dee ingendera skulle betahla, men han ville och borde giöra't. Då sade enthera: Jag sijr vähl, att Vij med den läten skulle bringa heela dagen till. villie Vij kaste lott? eller ock kom, lätt oss binda ett kläde för ögonen på gässen, och hvilken-thera han först får fatt af oss, han skall betahla laget. Gässen var der med vähl tillfridz, Lätth binda för ögonen på sig och gick ock famlade effter dem, rätt som man plär ta blindtacka eller blindko. med det samma smygde de sig uth på dören; och hände sig, att värden äfven kommer in, strax dee vore uthgångne. Han undrade på, hvad gässen gjorde, stog och såg på'n, till thess gässen fattade tin, hölt honom för enthera af dhe andre, säyandes: Ni, Ni sku betahla laget. hade han icke skiähl att säya't?

En uthaf samma slaget, som omtalt är, en ertztof, såg en gång een fiskesällierska vid skepzbron i Stockholm i een Sump: och som hon hade een god, stinn pung vedh beltet, grundade han icke så synnerli länge, för än han fant på Råd. han laddes haa frässan eller Skälfran, kom till den gode gumman i hel ärbarmligit tillständh, ryste och fryste illa, badh, att hon ville hafva den godheeten för honom och gee honom een fisk och sticka den emellan Råcken och Ryggen hans, ända utföre Ryggeraden, medan han hade hört, att fisk, således brukad, skulle vara god för frässan. Den stackars gode Gumman tänchte på intet argt, men gick villigt stadh, tog een fisk och stoppade honom ända längst effter ryggraden, emellan skiortan och kroppen, som han begiärte. han laddes allt frysa i medlertidh, leet alt usususu, till dess hon hade stoppat fisken vähl in; i medlertidh skaar han hen-

nes pung af, den hon hade vid bältet, och stoppade honom så maktigen uti Böxsäcken, alt medan hon stoppade fisken utför Ryggen. Der medh gick han sin koos, tackade högeligen för hafdan godheet, sade sig redan tyckas känna någon lijsa. En stund der efter, när kiäringen ville lägga nehr Penningar i Pungen, saknade hon bå? Pung och penningar. Men han fant sina Camerater, som detta värcket förr hade hållit för omöyeligt, åt och drack med dem, så länge det rächte, till dess han tillijka med dem sluteligen gick till Kinckeby.

En annan strecke-tyf, (effter dhee haa kommit på talet), väddes med en Borgare i Calmar, att han skulle stähla lakanet undan honom nästkommande natt, till att erhålla sitt vaad, upfant han sådanne medell. han bestälte een sin Camerat, som kom om natten ock gjorde stoort buller för dörren och i förstugan. Borgaren, som deth hörde, hoof sig tillijka med hustrun i hastigheet upp uhr Sängen, lopp ut i Förstugan till att sij, hvad der var på färde. I medlertidh gaf sig denna här tyfven ned genom ett fönster, som var på taaket (i forne tijder ha dee så brukat) och tog bort Lakanet, klifvandes der medh upp genom taket igen. Faar i gählen kommer in medh moor och sijr, att Lakanet var borta, gissar straxt, att den väl vijste tyfven hade der varit framme; hvilket och andre Måron befans i Sanning, i ty, att tyfven kom och tedde sitt eröfvade Lakan och vant så det vadet, som Borgaren sielf tillförende hade upsatt.

En Silfvertyf kom i Stockholm in på ett värdzhuus; och som man ibland äthskillige discurser frågade, af hvadh Profession han var, svarade han reent af: Jag är een Silfvertyf. alle dee omkring sittande wordte häpne af hans frijmodige bekennessse, så att dhe frågade honom, huru han bore sig äth, när han stohle Silfver. Han sade: så gör Jag, och tog med deth samma en Silfverkanna i handen, drack först och begaf sig så sedan alt närmare ock närmare dören. Sij, så

giör Jag, sade han, och hvisp! der med viskade sig uth genom dören uth på gatan. Och som deth var på Västerlånggatan, der altijdh mycket folck ströfvar förbij, kom han i folckhoopen, att ingen kunde kiänna eller få igen honom.

N En Ved-dragare satt och een gång med sin hustru och qvidde öfver deras besvärlige tillståndh. Hade mycket att säya på Adam och Eva, som hade varit vållande till så mångas ofärdh. deth hände sig, att een grefve kom med deth samma gåendes op för trappan; och som han såg dem sittia så särgse, frågade han dem orsaken. dee sade alt deth de mente och skylte på Adam och Eva. Grefven sade, att dhe skulle komma i hans huus; der skulle dee haa gode dagar. de komme. grefven lätte sättja för dem tree Rätter hvar Måltijdh, men det fierde fatet skulle dee intet öpna; ty om dee toge opp låcket och såge der i, skulle dee strax blij uthkiörde och blij, som dee vore förr. då gick een och annan dag förbij: änteligen sa' hustrun äth man sin: Mig lyster lijkvähl att sij, hvad som är 'ti dä där fatet. Mann hennes sa', att hon måste ingalunda röra dervijd, uthan komma ihog, hvad sagt var. änteligen betogz hon så starckt af förvett, att hon inte längre kunde hålla sig, öfvertalte och sin Mann, att han gaf sitt samtycke der till, att fatet optäctes. Rätt som dee då toge af låcket eller täcket, Sprang der een lefvandes Muus opp och drog under sängen; dee blefvo förfärade, och efter dhe intet kunde ta igen Musen, var dheras missgiärning rögd. När nu Skaffaren kom, märckte hvad skiedt var, och sade't efter plichtig lydnad för grefven och grefvinnan, sitt herrefolk, drefvës Veddragaren sampt med sin hustru der uth medh förbråning, att dhe intet mehr skulle skylla på Adam och Eva, Effter som dee nu siefve hade varit skull till dheras goda dagars mistande; och måtte så bära veed seen, som förr.

Een gudlöös Sälle såg, att Prästen eller Skriftefadren fick een gång vackra Penningar och lade dem 'ti een Mössa bred-

ved sig. När nu skriffolcket vore sin koos, gick han till Prästen, beklagade sig, att honom infölle stundom svåre tancar, dem han icke förmådde afslå, nembligen att slå ihähl den han först öfverkom. Prästen badh honom bedja gudh att afvända alt ondt. den andra sade: dä hialper inte, ock rätt nu kommer deth åt mäy. Nappa medh deth samma efter Värjan, (somblige säya knifven i andra Editioner). Prästen tar till fötters och lemnar Penningmössan, dän som dän andra kom vähl till måtta; Jag menar till een lijten tijdh. Ty efter een Månad blef denne fasttagen och förđ till Kinckely.

Uthi een Siöstorm befalte Skepparen sina Passagers att kasta i Siön det tyngste, som dhe hade. dä tog een sin hustru och slängde öfver Bord, säyandes, att han intet tyngre hade, än henne.

En Munck och een Protestant fölgdes äth på een väg. När dhe komme till ett korss, gjorde muncken sitt Reverentz som vanligt. Se'n komme de till ett trä; då sade Protestanten äth Muncken: hvij gör ni icke Reverentz för dä-där trä, så vähl som för korsset, som och är trä. Muncken svarade: hvij kysser ni inte Ehr hustru annorstäns, så vähl som på Mun, efter det är alt ett skin ock alt ett kiött.

En Vijnförlätare hade döpt sitt Vijn, så att han begynte nu fåå een tämli stinn pung. Som han en gång kom till somna vid een Elfbacka, kom een glada flygende och fick sij hans röda Sammetz Pung, den han hade bundit uth medh sijdan på sig. Höns-gladan mente, att deth var ett stycke kiött, flyger till och spänner Pungen och flyger sin koos mä'n. Kar'n vacknar och sijn Pungen i gladans kloor, der äth han var passlig glad. När nu fogeln var kommen mitt öfver floden och märckte, att hans roof intet var maat-nyttigt, släpte han neer Pungen i Vattnet. Vijnförlätarn syndes, att hans bedräg så var straffat, sade vijd sig sieli: Nu sijn Jag, att döpet är instichtat att döpa Barn, ock icke Vijn, och

sade äth Pungen: af vattn ästu kommen, till vattn skall tu varda igen.

Gref Oxenstierna sade, att Studier vore Silfver för oadel, gull för adeln och Juveler eller ädla Steenar för Printzar.

En Målare, som Excellerade i sin konst, hade fula Barn. När nu een hans Vänn frågade honom, hur' dä kom till, att hans Conterfey vore så vackra, ock hans barn så fula, svarade han: di Barnen, som Jag gör på Conterfeyen, gör Jag om dagen, då Jag vähl sijn; men dee andre gör Jag om Natten, då Jag inte sijn.

En Präst säyes hafva giordt ett sådant Exordium på sin Prädikan: Älskelige åhörare! Ett är, som Jag förstår, och ni förstår inte: och ett är, som ni förstår, och Jag förstår intet: och ett är, som hvarken ni eller Jag förstår. Det ena, som Jag förstår och ni inte, är, att ni borde föra mig tijnden richtigare. Det ni förstår och Jag inte är, att Jag skall skaffa bort min Pijga uhruset. deth hvarken ni eller Jag förstår, är detta dagzens Evangelium.

En dieckne sade om Trettonde dagen, att man och celebrerade Sancte Epiphantias högtijdh: den han hölt före ha varit Tree vjise Manns Moder.

Turene, den berömbde Marskalken i Franckrijke, när han hade en gång putzat Tyskarna vid Brisaks belägringz undsättning 1675, skref han till kungen i Franckrijke om Tyskarna, att Fären vore gode, men herdarna dogde inte.

När Syrack satt vidh en annars hustru, och Mann hennes kom in, sade han, Syrack: haf icke misstancka om dina hustru, then tig kiär är; och när han en annan gång kom heem och fant een annan mann hoos sin hustru, sade han: sitt icke när ens annans Mans hustru.

En Präst begynte een gång i ett giästabod på den Psalmen: Allenaste gud i himmelRijk. Der på tog en ann 'ti:

Både nu och i evigheet. Amen. Så att Psalmen begyntes och slötz alt i sänder.

Fyra Unga Sällar komme på ett värdzhuus. de läth hämta ett fiskefaat, som var inte meer än tree fiskar 'ti, efter der intet mehr fans. då var der een af dem, som proponerade en Lag, att hvardera skulle citera een Psalm uhr Psalm-Booken, för'n han skulle få i fate. de bevilljade't all i hoopa. den första sade: Begynna vill Jag att prijsa. Den andra: hvad kan mig stå till trång ock nödh, Ty herren Gudh mig föder. Den Tredje: Thet är mig ledt, som tu vähl veet, uthi hvad deel medh mig är feel. Den fiäle såg, att han var narrad, toog Soppan och gjöt di andre i ögonen och sade: Bestänck mig med Isop, herre min, så varder Jag Sniöhviht och reen, och mä', som di torecka' sig i ögonen, åth han opp den eena fisken efter den andra.

En Jungfru var een gång så förtretad af en och ann, att hon gaf sig i ensligheet i een kammar ock befalte Pijgan sin att släppa ingen menniskia in, uthan döden. Thet rychte kom uth. En Ungkar tog på sig hvihta Lijnkläder och gick till Jungfruns kammardör ock bultade. Pijgan frågade, hvem ther var; unγκarn sade med grof röst: döden. Då lätte Pijgan hon honom in; han går till Jungfrun i Sängen och säger sig ha hört hennes ropan; är nu kommen till att ta henne. Jungfrun undergaf sig hans villja och var nu tillfredz att dö. Rätt som nu then omtalte döden var som mäst i färd med henne, ropade hon: Ach, huru liufig far min Siähl till himbla!

En räf förbrådde een gång een kräfte, att hon var intet anna än en Bryllerska, som inte vijste sielf, hvadh hon ville, gick nu fram, nu tillbaka. Kräfvetan sade, att, om hon ville, kunde hon väl gåå så fort som Räfven. der om sloge dhe vaad, ändå medh dheth vilkoher, att Räfven skulle få föruth så stort stycke, som hans kropz längd. kräfvetan ställer sig baakom Räfven, och rätt som han sprang stad, fattar hon

honom med sin Sax i rumpan. När Räfven kom fram, vände han sig om med hast och frågade kräfvetan, hvar ä' du? hon svarade: här är Jag. då såg Räfven, att han hade tappat; ty i deth han vände sig om, hade han slängt fram kräfvetan.

Två fölgdes åth i en Skog; och som göken tog till att ropa, sa' den ena: hör du, han kallar deg kukurall; den andra sade: han kallar deg och intet meg. Hur det ena ohle gaf det andra, komme dhe till att slåss. den ena stämde den andra till Rätta. domaren sakfälte dem till böter och sade: deth är Ehr dom, at göken har intet sungit för Ehr någonthera, uthan för mäg; ty ni sku ge mig hvardera så mycket Penningar.

En Bondedräng hittade ett Ur-väreck; och som han hörde, att dhet knäpte, tänchte han, att det var nå' trällskap der inne, och slog så sönder'et i kraas. ägaren blijr ded varsse och frågar Bonddrängen, hvarföre han hade slagit sönder Uhren. han svarade, att thet var någon lijten dieful der inne; ty han hade grant hört honom låta. drängens fåvitska blef honom räknad till uhrsächt.

En Enögd Läkare frågade sin Patient, hur han mädde. Patienten svarade: som ni sijr. Läkaren skiämtade och sade: om ni mår, som Jag sijr, så är ni half förlorad; ty Jag har intet mehr än min halfva syn.

En kom in igenom dören och skulle göra Reverentz, men bar öfver ända, i däd en Stool stoog i Vägen. Se'n steeg'n op och sade: Om förlåtelse; Jag kommer så Dristigt.

**En Svensk Ordeskötsel, angående Bokstäfver, ord ok
ordesätt.**

(Utdrag ur Inledningen).

Mig tyckes, at någon grunkar, at däd inte är så visst, at stafningen må efterlätas at förändras. Blij ved dä gamla manere, säjjer han, ok skrijf, som Faar-din har skrifvit. Du, som så säger, ville du betänckia, at, om icke Faar min, dock Far-fars-faar min kunde fögo skrifva; Ok kan skeep din ey heller. Ok om de kunde skrifva, så var dä Kyrie Eleison på ett Munk-Perman. Om i de Scholastik-Tider Skrifvarans vett, eij vidare sig sträckte, än at skrifva en Sång-book i Choren eller en hoop å' grill-disputationer i ett Vaporario Philosophico, Har Erasmus Roterodamus därföre giordt illa, at han fördämpade tanke-grillren ibland de studerande, vjste dem vägen till de fägre studier, som äre Eloqventia, Historia ok vackre Authorer? Har Grotius giordt illa, som har skrifvit om Jure belli & pacis, fast ingen synnerli har skrifvit så för honom? Om barnen somlig-staans i Sverje krypa på Ugn, när Främmande kommer, där de titta fram okräkna bätarne i munn på den ätande, sku di alti så göra? Om de nu stryka snoorn mäd Tröij-ärmen, sku di alti så göra? Om man altij skulle blij ved dä gamle, så skulle alti efterkommanden vara åsnor eller stumme dummar, som inte vackert skulle kunna komm' til väga sielfve. Naturn geer oss så väl Förstånd, som han har gedt de gamle. Di ha giordt mycki vackert, men inte ut-höst allt vett för oss: Som

Alexander sig klagade, när han hörde Fahr-sins förvärf ok vinster, frucktandes, at inte bleef meehr öfver, som han finge förvärfva ok taa-in, när han blefve stoor. Mycki kan än göras bätter. Andre ha' lemnat gott namn efter sig i sin Vandring, men inte fördenskul huggit igen vägen för oss, som efterkomme.

I Helsingland, har man förtält mei, huru fordom en Jätte, benämd Amund Båle, som bodt imellan Dalarne ok Helsingland, har så mycki lagdt sig på jaga och skiuta, at han alle Biörnar ok O-diur hade rögd ur den hele Nägden. När han en gång i sin höge ålder kom, åtföljd af sin Son, til en stoor siö ok trodde sig inte til at fara omkring'n, efter han fan sig nästan af syyn ok krafter förlåt'n, Då toog han sin Son på Axlen ok frågade, om han såg någo på ander sidan om Siön. Goss'n sade sig där sij en skoog. Jätten svarade: däd är den skogen, som du ska' hålla reen från Biörnar ok O-diur, som jag har giordt den här. Du sijr nu länger än jag, min Son; så lätt sij, at du ok inte stannar, där jag måste stanna; dock så, at du först ok främst håller vid mackt den här, som jag har rögd.

Så länge vij vår lemmar röre,

Så lätt oss haa nå' vackert före.

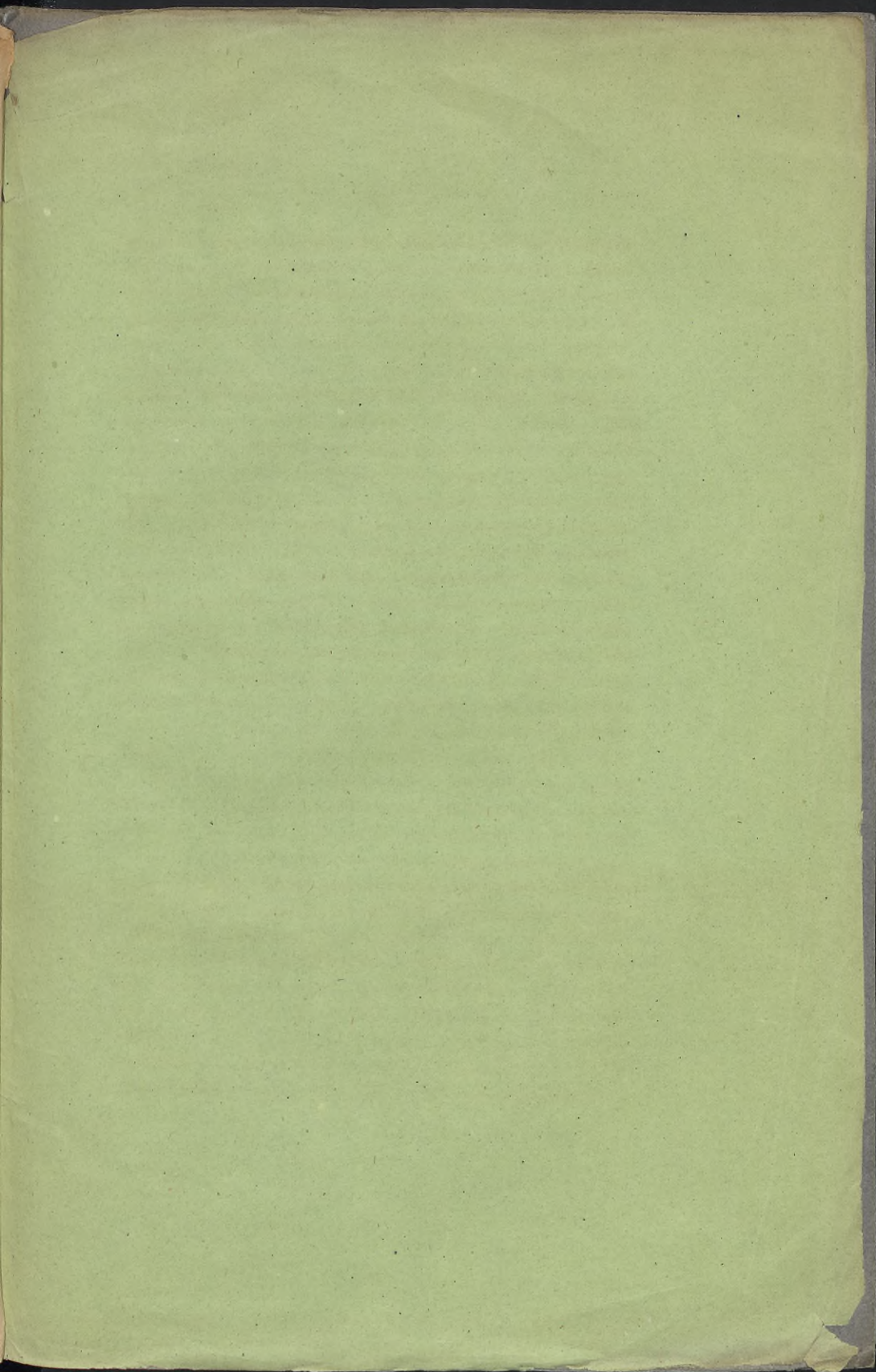
Om icke just alt går oss ann,

Så gör man lickväl hvad man kan;

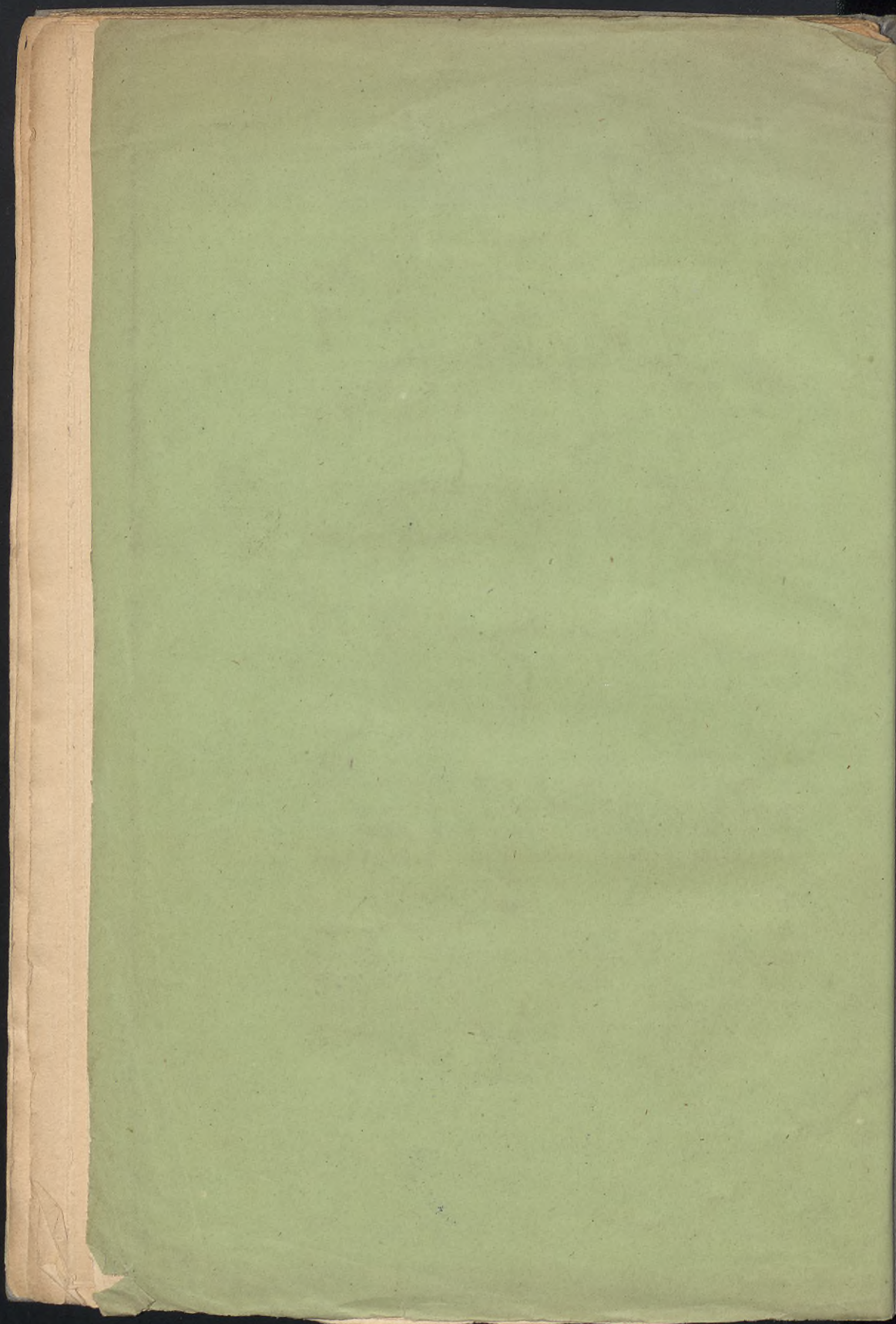
Men skam få dem, som värre, än de kunna, göre.

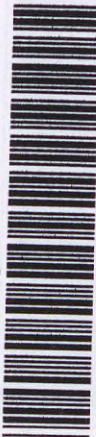

6000208119

Göteborgs universitetsbibliotek

